

ÅRET 2012

Pro Sentret
OSLO KOMMUNE

Oslo kommune
Velferdsetaten

Sentrums- og storbyavdelingen

FORORD

2012 har vært et år preget av større omlegginger for Pro Sentret. 1. januar ble vi innlemmet i Oslo kommunes nye Velferdsetat og fikk med det nye ledere og nye strukturer å forholde oss til. I tillegg har vi fått en rekke nye kollegaer fra mange spennende fagmiljøer. Etter 20 år måtte vi også flytte fra våre lokaler i Tollbugata 24. 20 år er lang tid, og vi var spente på hvordan det ville være for både brukere og ansatte å flytte fra lokaler med så mye historie i veggene. Takket være en formidabel innsats fra alle ansatte ble Tollbugata pakket ned, og de nye lokalene i Storgata 11 ble ferdigstilt. Det var nødvendig å stenge Pro Sentret et par uker midt i den mest hektiske flytteprosessen, og i denne perioden stod brukerne uten våre tjenester. I slutten av august kunne vi åpne dørene. Byråd Anniken Hauglie var med og markerte den offisielle åpningen 13. september.

Å flytte en hel liten bedrift er, i tillegg til å være tidkrevende, også en kostnadskrevende prosess. Pro Sentrets driftsbudsjett går i all hovedsak til lønnsutgifter. For å dekke opp for flyttekostnadene ble vakante stillinger stående tomme. Høsten var preget av innsparingene og stadig færre ansatte. Til slutt nådde vi et punkt hvor vi måtte redusere både åpningstid og tjenestetilbud for at ikke belastningen på personalet skulle bli for stor. Vi er imidlertid svært fornøyd med våre nye lokaler. Det gleder oss at majoriteten av våre brukere har funnet veien til Storgata 11 og at de er like fornøyd med de nye lokalene som oss.

Reduksjonen i åpningstid og tjenestetilbud gjenspeiler seg nødvendigvis i våre "produksjonstall" for 2012. Dersom vi hadde hatt et ordinært aktivitetsnivå siste halvdel av 2012, ville vi hatt flere brukere og større tjenesteyting enn det tallene i denne rapporten viser. Når våre faktiske tall for 2012 er omtrent på samme nivå som 2011, og vår innsats altså har vært betraktelig redusert, er det ingen grunn til å tro at det har vært en reduksjon i prostitusjonsmarkedet det siste året. Tvert i mot. Mye tyder på at det norske prostitusjonsmarkedet holder seg rimelig stabilt både i forhold til antall personer som selger sex, nasjonalitet og hvordan prostitusjonen er organisert.

...

Jeg berømmer alle ansatte på Pro Sentret for en standhaftig og formidabel innsats i et år med mye motbakke. Uten dere, intet Pro Senter.

Bjørg Norli
Leder

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	1
INNHALDSFORTEGNELSE	2
PROSTITUSJONSMARKEDET I 2012	3
Gateprostitusjon i Oslo	3
Innemarked / annonsemarkedet	3
Rapporter fra flere byer	5
Pro Sentrets portefølje	9
Oppsøkende arbeid på gata	12
Aktivitet på varmestua	14
Poliklinisk arbeid	16
HELSETILBUDET – ”The Hospital”	21
Seksuell helse	23
Kjønnslæstelse	24
Reproduktiv helse	25
Rus og helse	26
Vold og traumer	27
Sexologisk rådgivning	27
Menn som selger sex	28
Psykosomatiske og psykiske helsevansker	28
PRO MANN	29
Pro Mann 2013	31
BIKUBEN – ET MENINGSFYLT ALTERNATIV	32
Om målgruppa	33
Om målsettinger	33
Om antall deltakere og måloppnåelse	34
Konklusjon etter to og et halvt års drift	34
Oppdrag til prosjektet	34
Ledelse, drift og markedsføring	36
VOLD OG SÅRBARHET – OPPDRAG OG TILTAK	37
Oslo kommunes Handlingsplan mot prostitusjon 2011-2013	37
Regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2012-2014	41
FOREBYGGING, OPPLÆRING OG SAMARBEID	44
Primær forebygging – i møte med den enkelte	44
Sekundær forebygging – kompetanseheving og økt fokus i møte med risikoutsatte barn og unge	45
Forebygging gjennom kunnskap og bevisstgjøring	47
Samarbeid, nettverk og kompetanseheving	48

PROSTITUSJONSMARKEDET I 2012

Pro Sentret har i mange år publisert tall og oversikter over gatemarkedet og annonse/innendørsmarkedet. Vi har meddelt tall som slår fast Pro Sentrets brukere, altså vår konkrete portefølje, og vi har anslått hvor stor gateprostitusjon og inneprostitusjon kan være. Sistnevnte kan karakteriseres som kvalifiserte anslag og er basert på 30 års kunnskap om feltet.

For å kunne sammenligne tall fra år til år, må vår innsats i feltet være tilnærmet lik.

Året 2012 var et spesielt år for oss fordi:

- Vi flyttet til ny adresse og sto i en flytteprosess fra sommeren og langt utover høsten – og var nødt til å holde stengt i flere perioder
- Vi hadde et usikkert budsjett som gjorde at vi ikke kunne erstatte flere ansatte som sluttet eller gikk i permisjon. 30 % færre ansatte har stor betydning for innsatsen.
- Vi ble omorganisert til nye etat, og noe intern omrokking tok tid og krefter

Ved gjennomgang av våre statistikker ser vi derfor en nedgang det siste året på de fleste innsatsområdene. **Dette tror vi skyldes vår reduserte innsats heller enn en faktisk nedgang i prostitusjonsmarkedet.**

Med dette som bakgrunn har vi besluttet at vi for 2012 kun vil gi tall på følgende områder:

- Pro Sentrets faktiske portefølje
- Anslag over annonsemarkedet
- Tall og tendenser rapportert fra de andre store byene i Norge

Gateprostitusjon i Oslo

Denne gangen forsøker vi oss ikke på en stipulering av hvor mange gateprostituerte vi har i Oslo. Vi kan gi en oversikt over hvor mange vi treffer de kveldene vi har oppsøkende arbeid på gata, og disse tallene kan sammenlignes med tidligere år. De sier altså ikke noe om hvor mange enkeltpersoner vi finner i gateprostitusjon totalt for 2012, men mer om aktiviteten på gata.

Når det gjelder annonsemarkedet/innemarkedet derimot har vi monitorert denne delen av markedet slik vi har gjort tidligere. Vi må bemerke at tallene aldri kan bli eksakte og at det ligger i sakens natur at feilkilder forekommer når man skal overvåke et omskriftelig og skjult marked.

Innemarked / annonsemarkedet

HELE LANDET

Vi kartlegger annonsemarkedet ved å registrere enkelttelefonnumre som blir brukt på mange av de nettstedene annonsering foregår. Det er flere feilkilder i dette arbeidet, blant annet at enkelte nye steder dukker opp i løpet av året og andre forsvinner. Enkelte personer som annonserer kan ha flere telefonnumre, men flere kan også

dele telefoner. Noen numre blir borte en stund for så å dukke opp igjen måneder senere. Vi vet da ikke om en annen person har overtatt nummeret eller om tidligere abonnent er tilbake.

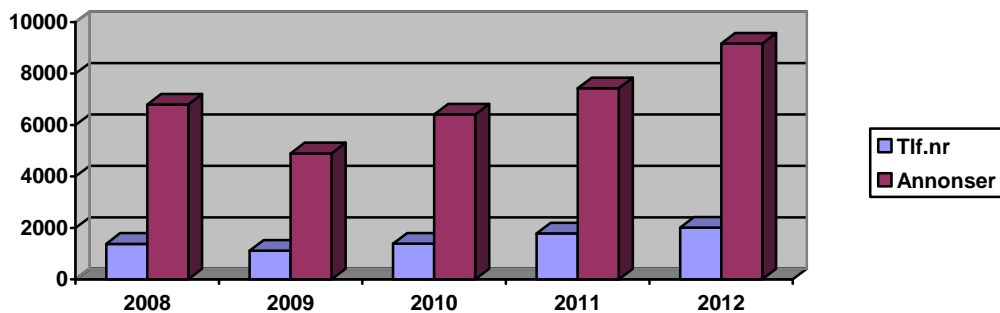
Vi kan derfor ikke med sikkerhet si at det kun er en person som bruker hvert nummer. Per dags dato er dette den eneste måten Pro Sentret kan holde oversikt over annonsenmarkedet på. Vi kan imidlertid sammenligne tallene med tidligere år ettersom vi har registrert markedet på samme måten i flere år.

Vi erfarer også at annonsering etter hvert foregår på noen sosiale medier samt chat- og datingnettsider.

Vi skal i løpet av 2013 ta stilling til hvorvidt vi kan fortsette den nåværende måten å registrere innemarkedet på, siden annonseringen endrer seg så raskt og feilkildene øker.

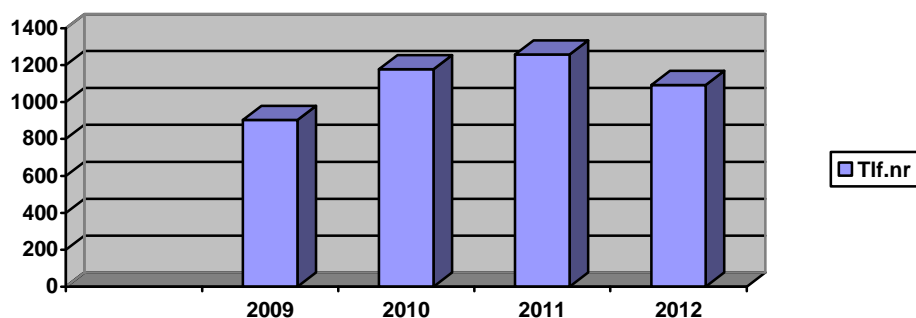
Nedenfor viser vi tall over enkelttelefonnumre for de siste årene landet sett under ett. Mens antall telefonnumre gikk ned i 2009, trolig grunnet sexkjøpsforbudet, har antall enkelttelefonnumre økt i årene etter. Vi så en økning på 13 % fra 2011 til 2012. Året før var økningen 28 %.

Vi har også tatt med antall annonser for samme tidsrom. Vi ser motsatt tendens, nemlig at økningen fra 2011 til 2012 var på hele 23 %, mens året før økte de med 16 %.

Vi registrerer at det er de store byene i landet, foruten Oslo, hvor økningen har forekommet.

Oslo

Oslo viser en nedgang på 13 % enkelttelefonnumre fra 2011. En oppgang på 7 % mellom 2010 og 2011 og naturligvis en oppgang på 30 % fra 2009 til 2010.

Rapporter fra flere byer

Tiltakene vil selv produsere sine egne årsrapporter, så dette er kun et lite innblikk i situasjonen.

OSLO

Nadheim – Kirkens Bymisjon i Oslo melder følgende:

I 2012 møtte de rundt 1000 personer. I det oppsøkende arbeidet på gata: 639 personer og på innemarkedet: 281.

De har også vært i kontakt med 38 menn og 10 transpersoner.

I 2012 arbeidet de med 26 nye menneskehandelsaker, en liten nedgang fra året før. De aller fleste sakene gjaldt kvinner fra Nigeria. De har jobbet med en mann og en mindreårig. I 17 av menneskehandelsakene ble det søkt refleksjonsperiode.

Når det gjelder tendenser rapporterer Nadheim at mye er likt som i 2011, men at de har registret følgende nye tendenser:

- økning i antall kvinner fra Albania i gateprostitusjon.
- endring i opprinnelsesland i menneskehandelsaker, flere fra Nigeria og nedgang fra andre land.

Bydel St. Hanshaugen, Oslo kommune har ansvar for barn i Oslo sentrum. De har i flere år deltatt i en tiltaksgruppe som består av ulike bydeler samt Sentrum og Grønland politistasjoner, Barnevernsvakta, Uteseksjonen og UDI. De skal ha hovedfokus på barn uten fast bopel i landet og som oppholder seg i Oslo sentrum. Noen av disse barna er trolig i prostitusjon.

Bydel St. Hanshaugen meddeler at gruppa med Rom-ungdom som inntil nylig var en større gruppe i Oslo, nå har minket i antall. Samtidig får barnevernet like mange bekymringsmeldinger på ungdom fra mottak og utekontakter. Dette kan bety at ungdommene har reist til andre land, men også til andre byer fordi de ikke lenger opplever det lukrativt å komme til Oslo.

I Oslo har det blitt jobbet systematisk med ungdommene og man har fått til flere returer til hjemlandet, særlig til Romania.

En ny gruppe som bekymrer barnevernet er unge vietnamesere som kommer til Norge via Russland. Disse har bakmenn. Om disse utnyttes i prostitusjon eller annen lyssky, eventuell kriminell, virksomhet er ikke avklart.

I januar 2013 skrev Atenposten at det har vært en markant nedgang i antall barn av reflekteranter i 2013. Barna har nå fått samme status som sine foreldre. I januar 2012 var det registrert 12 barn, mens det i oktober kun var 4.

BERGEN

Fra **Utekontakten** i Bergen kommune har vi følgende opplysninger:

Anslag for gateprostitusjon: 30 – 40 ulike kvinner per måned.

Disse kvinnene kommer fra Nigeria, Romania, Norge, Bulgaria, Russland, Peru, Colombia samt noen fra uidentifiserte land i Sør Amerika.

Når det gjelder kvinnenens alder, har kommunen av og til en mistanke om at noen kan være under 18 år. Ved enkelte anledninger har de bedt om assistanse fra Exitgruppen i politiet som undersøker kvinnenens alder. Selv om disse kvinnene har papirer som viser at de er over 18 år, mener Utekontakten at det knytter seg stor usikkerhet til validiteten av papirene.

Utekontakten opplyser at de ikke treffer menn som selger sex.

Når det gjelder utviklingstrekk i Bergen siste året, fremhever de to tendenser:

- rumenske kvinner i gateprostitusjon har dominert bildet mer enn før. Kvinnene veksler tydeligvis mellom prostitusjon, tiggings og gatesalg. Enkelte kvelder er antall rumenske kvinner på nivå med de nigerianske.

- nigerianske kvinner er utsatt for vold og trusler av nigerianske menn. Mennene skal ha krevd å få deler av kvinnenens inntjening og tydd til vold for å skremme.

Utekontakten har i disse tilfellene bistått kvinnene i kontakt med politiet.

Videre har Berge hatt ett par større rettssaker siste året. Dette har omhandlet flere aspekter ved menneskehandel, ikke bare menneskehandel til prostitusjon. Flere personer har blitt domfelt.

Kikens Bymisjon i Bergen rapporterer at de har lite fokus på gutter og menn som selger sex.

Bymisjonen driver to tiltak: Omsorgsbasen for kvinner, som ivaretar kontakten med norske kvinner med rus og prostitusjonserfaring, og Nykirkens kvinnekafe, som er åpen en dag i uka.

Bymisjonen henvender seg også til de utenlandske kvinnene i prostitusjon. De har et snitt på 5 personer innom per dag de holder åpent i Nykirken. Den største gruppa er nigerianske kvinner, deretter norske. De får også besøk av noen fra Øst Europa og Sør Amerika.

Totalt har 33 ulike kvinner besøkt dem 212 ganger. Tallene er betraktelig lavere enn i 2011. De mener dette skyldes flere store politiaksjoner fra august til desember, som førte til at noen i det nigerianske miljøet ble arrestert. I tillegg holdt nigerianske menn oppsyn med kvinnene på gata og krevde dem for penger. Uroen i miljøet førte til mistenksomhet mot alt og alle, og besøkstallene i kafeen sank. Etter hvert begynte kvinnene å komme til gudstjeneste igjen, og situasjonen stabiliserte seg.

Når Bymisjonen arbeider ut på gata mellom kl. 01 og 02 på natten har de gjort 611 observasjoner av kvinner i prostitusjon, med et snitt på 14 per natt.

De har truffet 15 nye kvinner i 2012. Av disse var 13 fra Nigeria og 2 fra Romania. Statistikken deres viser at de nigerianske kvinnene utgjør 80 % av gateprostitusjonsmarkedet. Denne tendensen har vært gjeldene i flere år.

Bymisjonen melder fra til politiet hvis de ser kvinner de tror er mindreårige eller observerer hendelser som ser ut som en åpenlys "tvangssituasjon".

KRISTIANSAND

Kristiansand kommune har i noen år hatt et eget prostitusjonstiltak med to ansatte på deltid. En viktig del av virksomheten har vært å samle gode krefter i kommunen for å komme i posisjon til ungdom i drift som man frykter kan prostituere seg. Flere ulike tilnærminger og metoder er forsøkt og man har innhentet ekspertise fra tiltak i Trondheim og i Århus i Danmark. Seminarer er avholdt og det er nedsatt en samarbeidsgruppe i byen som jobber videre med ulike tiltak.

I tillegg til å jobbe med ungdom, følger prostitusjonstiltaket to nettsider som annonserer "prostitusjon". Dette arbeidet gjøres en gang i uka og i snitt observeres 22 annonser per gang. De finner en overvekt av russiske kvinner på denne arenaen, og noen av kvinnene har de hatt kontakt med. Videre har de fått høre at det er observert nigerianske kvinner i gateprostitusjon i byen. De har ingen opplysninger om mannlig prostitusjon.

Kristiansand kommune står foran en omstrukturering og det er usikkert hvordan prostitusjonstiltaket vil se ut i fremtiden.

TRONDHEIM

Trondheim kommune melder at prostitusjonen har endret karakter etter at sexkjøpsloven ble innført. Virksomheten er mindre "synlig" og foregår oftere enn før ved at kvinnene drar hjem til kundene, såkalte outcalls.

Når det gjelder håndheving av sexkjøpsloven meddeler politiet i Trondheim følgende:

- 92 kunder ble anmeldt for sexkjøp i 2009.
- 46 kunder ble anmeldt for 60 forhold i 2010.
- 45 kunder for 66 forhold i 2011.
- 81 kunder for 183 forhold i 2012.

Etter sommeren 2011 så man tilløp til gateprostitusjon i byen uten at virksomheten fikk fotfeste. I følge politiet er det usikkert om det manglende fotfestet skyldes politiets innsats, eller om det trønderske markedet ikke er klar for denne type virksomhet.

I den senere tid er det avdekket nye arenaer for prostitusjonsvirksomhet i Trondheim ved at barer og restauranter i større grad blir benyttet. Politiet har hatt en rådgivende rolle i forhold til de etablissementer som har vært mest utsatt.

I en lengre periode overvåket politiet sentrumsnære solstudioer. De avdekket at disse hyppig ble benyttet som arena for prostitusjon. Politiet gikk ut med advarsler til innehaverne og merket seg at det ble satt inn tiltak for å vanskeliggjøre prostitusjon på solstudioer (bemanning, advarsler om overvåking og så videre).

Politiet i Trondheim har merket en viss endring i forhold til nasjonaliteten til de prostituerte. De melder at flere kvinner fra økonomisk kriserammede land som Hellas og Spania og frekventerer prostitusjonsmarkedet i Trondheim. Det er også en stor økning når det gjelder rumenske prostituerte. Politiet mener at denne virksomheten kan være organisert.

Fra Bymisjonen i Trondheim, UngPro har vi fått følgende opplysninger:

Bymisjonen skal omorganisere noe av arbeidet sitt slik at Omsorgsbasen for barn og unge skal overta UngPros arbeid.

I 2012 mottok UngPro 12 saker hvorav 2 var gutter. Flere av sakene handlet om ungdom som har hatt vanskelige seksuelle opplevelser, men også om ungdom som har fått penger eller goder for å ha sex med andre unge eller voksne. I tillegg til å jobbe med disse ungdommene har UngPro hatt 20 undervisningsoppdrag og foredrag siste året.

STAVANGER

Albertine, som er Kirkens Bymisjons tiltak for de som selger seksuelle tjenester i Stavanger, opplyser:

I 2012 hadde de kontakt med 444 ulike kvinner, en oppgang på 44 % fra året før.

Kvinnene er norske og utenlandske, og jobber både på inne- og utemarkedet.

På gata har de i hovedsak truffet nigerianske kvinner, foruten 2 norske og 3 bulgarske.

På innemarkedet er det kvinner fra Russland og Øst Europa som dominerer.

Albertine har ikke truffet menn i prostitusjon, kun vært i kontakt med enkelte menn fra innemarkedet på telefon.

Pro Sentrets portefølje

OVERSIKT OVER HVOR MANGE BRUKERE PRO SENTRET HAR HATT, OG HVOR OFTE DE HAR BRUKT OSS (TREFF)

	2007	2008	2009	2010	211	2012	Differanse i % fra 2011
Enkeltpersoner	1270	1585	1023	1077	1218	1130	- 7
Derav utenlandske	936	1264	777	852	982	947	- 4
Treff (antall besøk)	17194	19620	14578	16156	18644	16995	- 9
Derav treff utenlandske	9510	11363	7684	9246	10560	10611	+ 0,5
Nye enkeltpersoner	600	779	329	443	537	511	- 5
Derav utenlandske	507	696	281	402	475	469	- 1

Det må påpekes at Pro Sentrets brukere representerer kvinner og menn som jobber på gata og på innemarkedet, noen er aktive i prostitusjonen og andre har lagt prostitusjonen bak seg, men holder fast ved kontakten med oss fordi prosessen ut av prostitusjon kan være lang.

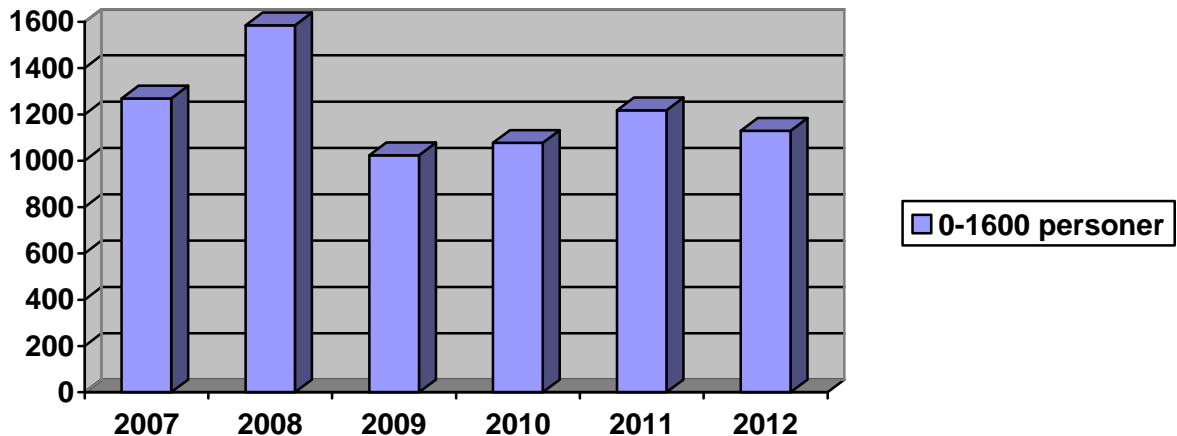
Som det går fram av tabellen har vi hatt 88 færre brukere sist år. Dette er en marginal nedgang tatt i betraktning vår reduserte innsats i 2012.

Hver bruker har brukt oss gjennomsnittlig 15 ganger, mens snitt-tallet på antall besøk er det samme som i 2011. Selv om vi har hatt 7 % færre brukere i 2012 enn året før, har arbeidsmengden på den enkelte sosialkonsulent økt ettersom antall ansatte vært redusert med 30 %.

År	Treff : enkeltbrukere	Treff per bruker
2007	17194: 1270	13
2008	19620: 1585	12
2009	14578: 1023	14
2010	16156: 1077	15
2011	18644: 1218	15
2012	16995: 1130	15

Vi merker oss at de utenlandske kvinnene har økt sin andel fra 81 % til 84 % av totalen av våre besøkende. Besøk av de utenlandske kvinnene har økt fra 57 % av totalen i 2011 til 62 % i 2012. Tallene viser også at nedgangen av nye brukere i hovedsak har dreid seg om norske brukere.

ANTALL BRUKERE – UTVIKLING SISTE SEKS ÅR

I 2008 hadde Pro Sentret sitt høyeste antall brukere noensinne med 1600 ulike brukere. Året etter ble sexkjøpsloven innført og antall brukere sank til rundt 1000 enkeltbrukere.

1130 ulike brukere fra i alt 42 land i 2012. De 18 største:

Land	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nigeria	380	633	365	418	503	489
Norge	322	321	246	202	224	172
Thailand	111	129	165	169	205	207
Romania	48	77	35	39	65	61
Bulgaria	108	73	48	44	41	47
Litauen	38	51	28	26	18	11
Estland	39	44	28	26	17	14
Rusland	9	7	8	12	15	7
Latvia	6	10	8	21	12	10
Albania	26	25	5	4	9	14
Ghana	3	3	1	12	9	5
Brasil	19	10	5	5	6	5
Spania	11	10	4	4	6	8
Colombia	1	15	2	5	5	5
Danmark	10	6	4	3	4	3
Dom. Republikk	21	17	3	7	4	9
Polen	16	16	11	1	3	2
Tsjekkia	7	11	7	4	1	1
Totalt antall enkeltpersoner	1270	1585	1023	1077	1218	1130

Fremdeles er det de **nigerianske kvinnene** som utgjør den største brukergruppen. De arbeider stort sett i gateprostitusjon og utgjør også den dominerende gruppa blant brukere vi treffer i det oppsøkende arbeidet på gata. Selv om **Norge** kommer som nummer to, bør det nevnes at ikke alle disse brukerne er aktive i prostitusjon. Det

høye antallet norske brukere skyldes mer at de fortsatt benytter seg av Pro Sentrets tilbud selv om de kan ha lagt prostitusjonen bak seg. Pro Sentret er fremdeles det stedet hvor deres store hemmelighet, nemlig prostitusjon, er kjent. Mange fortsetter å komme til samtaler for å bearbeide erfaringene sine og/eller for annen sosial- og helsefaglig bistand, og flere kommer for å treffe gamle venner.

Når det gjelder de **thailandske brukerne**, kommer vi primært i kontakt med dem gjennom vårt oppsøkende arbeid på innemarkedet. Vi har et eget team som ukentlig besøker denne delen av markedet for å tilby sosial- og helsefaglig bistand.

Oppsøkende arbeid på gata

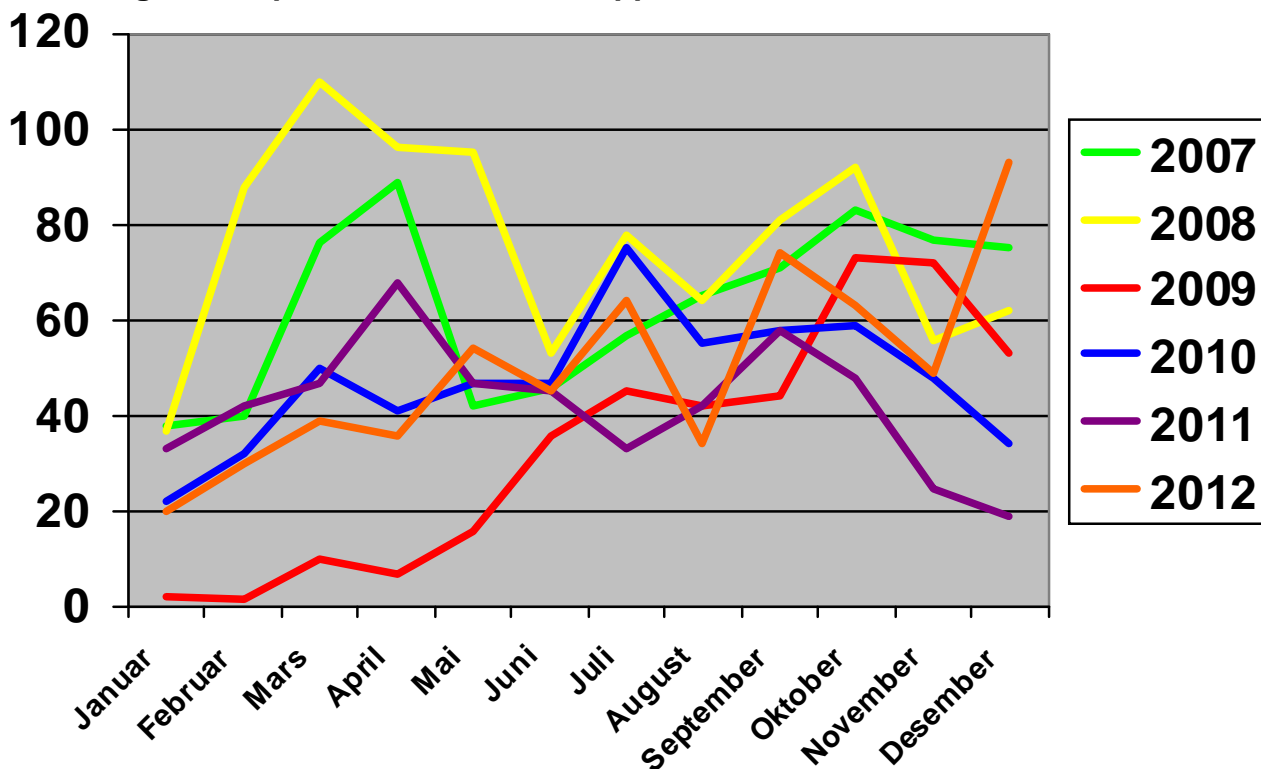
Hovedmålsettingen med Pro Sentrets oppsøkende arbeid i gateprostitusjonsmiljøet er å opprette og vedlikeholde kontakt personer som selger seksuelle tjenester på denne arenaen. I dette arbeidet fokuserer vi på å informere om Pro Sentrets tilbud om sosial- og helsefaglig bistand, opprettholde kontakt med våre brukere og opprette kontakt med nye.

Med gateprostitusjon mener vi at kontakten mellom selger og kjøper foregår i det offentlige rom. Selve tjenesten utføres ofte i kundens bil, på hotell, i leiligheten til kjøper eller selger, ute eller andre steder.

For mange er møtet med Pro Sentrets oppsøkende team deres første kontakt med Pro Sentret. For noen, og da særlig utenlandske personer, er dette første gang de er i kontakt med representanter fra hjelpeapparatet i Norge. Oppsøkende arbeid er derfor viktig både for å informere om Pro Sentrets tilbud, og for å kunne orientere om det norske samfunnet og systemet generelt.

En tilleggsmålsetting for vårt oppsøkende arbeid er observasjon og registrering av antall sexselgere i gateprostitusjon, deres nasjonalitet samt endringer og utviklingstrekk i gateprostitusjonen generelt. Dette er en del av vårt mandat som nasjonalt kompetansesenter.

Utvikling i antall personer truffet i det oppsøkende arbeidet:

Snitt truffet pr. oppsøkende kveld:

Totalt i:

2007	64 personer per kveld	
2008	76	”
2009	29	”
2010	47	”
2011	44	”
2012	46	”

Av de vi treffer på gata i løpet av 2012, er hele 94 % kvinner med utenlandsk opprinnelse. Den største gruppa er kvinner fra Nigeria, deretter rumenske, bulgarske og andre østeuropeiske kvinner.

Antallet vi treffer per kveld varierer ofte, laveste antall i 2012 er 7 og høyeste 130.

I 2011 anslo vi gatemarkedet i Oslo til å bestå av rundt 850 enkeltpersoner. Det er viktig å bemerke at noen av disse var ofte på gata, mens andre kun var der noen få ganger i løpet av året.

Det er ingen ting som tyder på at det totale antallet personer i gateprostitusjonen har gått betydelig ned i 2012.

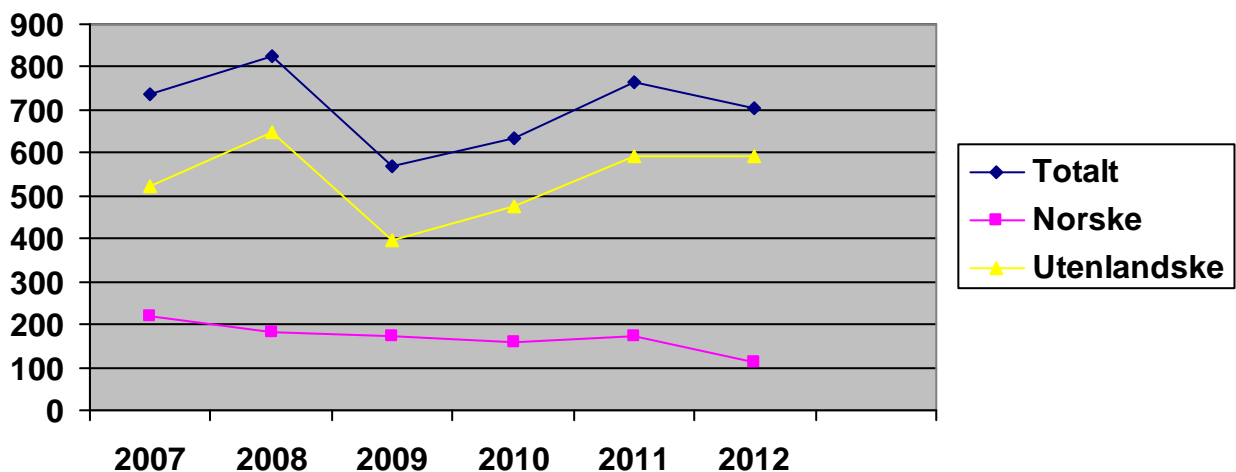
Aktivitet på varmestua

Helt siden 1992 har Pro Sentret drevet en kafe/varmestue. I noe tid hadde vi kunnet merke en økende tendens til at flere og flere kvinner ville komme innom Pro Sentret uten å ha noen klar bestilling om konkret hjelp. Det var mange "utslåtte" kvinner som opplevde seg oppgitt av behandlingstilbudene som eksisterte. På bakgrunn av dette søkte og fikk Pro Sentret midler, først fra staten deretter fra Oslo kommune, til å drifte en varmestue. Målsettingen var da, som nå, å ha en åpen dør for kvinner med tilknytning til gateprostitusjonsmiljøet.

I varmestua skal de kunne ha et fristed fra stigma og hemmelighold, kunne føle seg hjemme og være sosiale. Varmestua har fokus på brukermedvirkning og medbestemmelse. Omsorg og respekt er bærende elementer ved tiltaket. Vi ønsker å bidra til økt opplevelse av egenverd hos den enkelte og av samhold og solidaritet kvinnene imellom.

Grafen under viser **hvor mange kvinner som har benyttet seg av varmestua** respektive år. At færre kvinner brukte tilbudet i 2009 er logisk da Norge innførte sexkjøpsloven og markedet gikk i "hvilemodus".

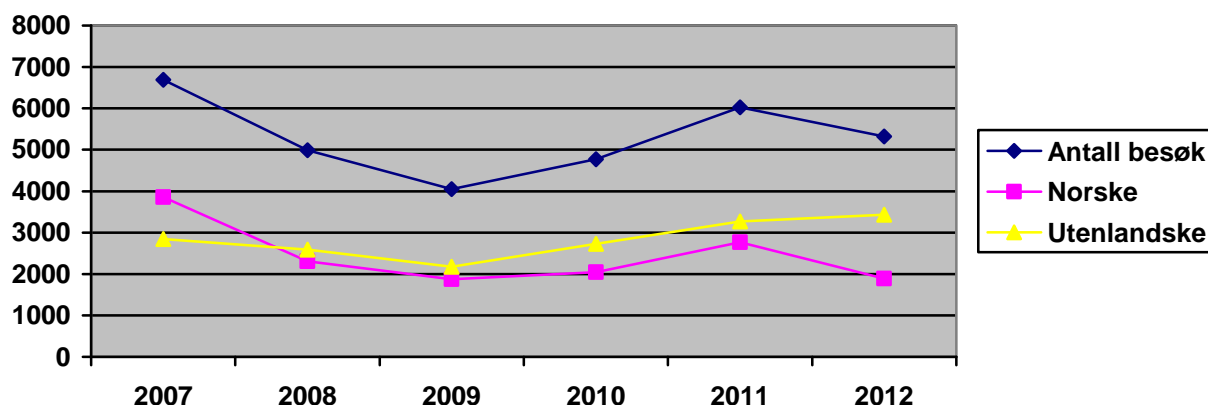
I 2012 brukte 706 ulike personer tilbudet mot 764 året før. Vi tror at nedgangen skyldes flyttprosessen og at tilbudet hadde redusert åpningstid store deler av sommeren og høsten.

Vi ser tydelig at de norske besøkende har blitt færre mens de utenlandske øker. Dette gjenspeiler også bildet i gateprostitusjonen.

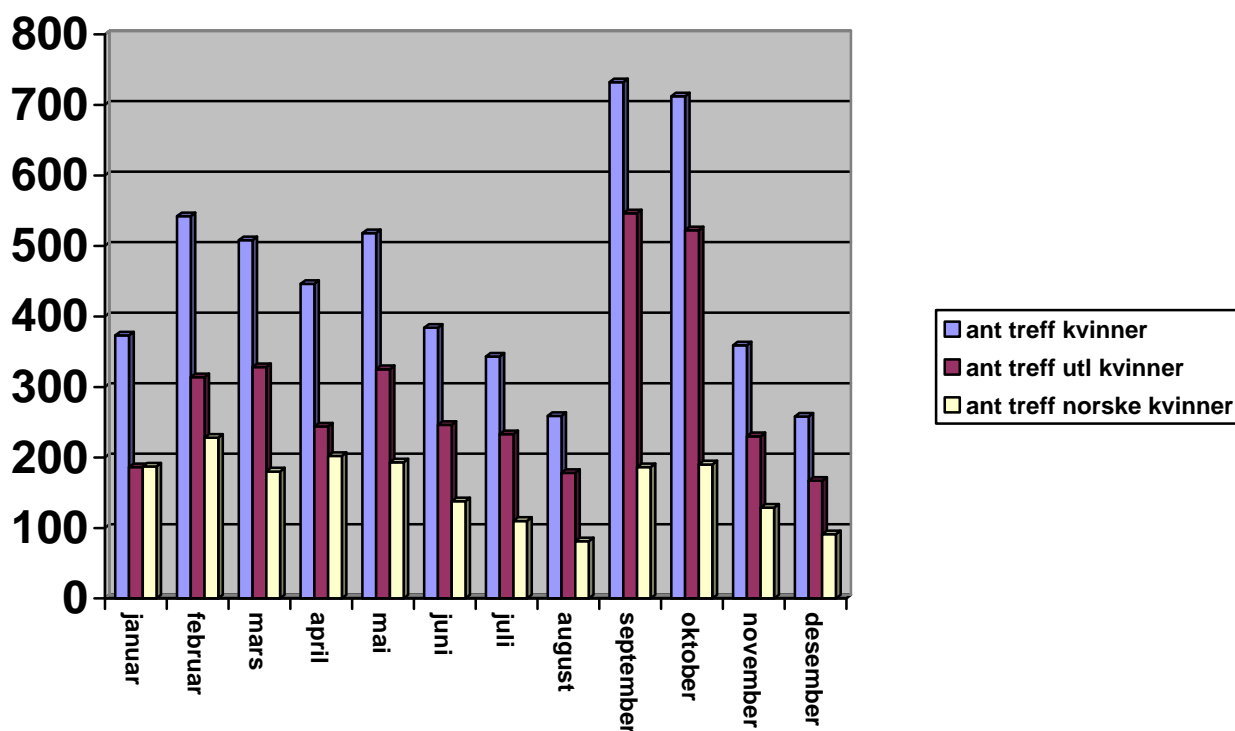
Det har til tider vært en utfordring for oss å unngå friksjoner mellom de norske og utenlandske kvinnene som benytter tilbudet, men alt i alt må vi berømme alle brukerne for at det har gått såpass greit.

Antall besøk dvs. **hvor mange ganger varmestua har blitt besøkt.**

Besøk i 2012

Når vi undersøker antall besøk nærmere, ser vi at de norske kvinnene som altså utgjør kun 16 % av brukergruppa, står for 36 % av besøk på varmestua. Slik fordelte besøkene seg i 2012.

Vi ser av grafen over at det er de utenlandske kvinnene som besøker oss mest. Det er likevel verdt å merke seg at de norske som kommer, er her lengre hver gang mens de utenlandske ser ut til å heller "stikke innom".

At grafene for sommeren gikk ned, skyldes naturligvis at vi hadde mindre åpent på grunn av flytting. Da vi åpnet igjen i september hadde vi en sterk økning i antall besøkende.

Poliklinisk arbeid

En sentral del av Pro Sentrets arbeid siden etableringen i 1983 har vært individuell oppfølging og rehabilitering av personer med prostitusjonserfaring. Vår tilnærming har i alle år vært å lansere EXIT- eller rehabiliteringsstrategier både individuelt og i gruppe, og samtidig tilby ulike skadereduserende tiltak.

De fleste brukerne ønsker seg ut av prostitusjonen, men trenger bistand i prosessen. Veien ut av prostitusjonen kan være en lang og kronglete prosess, og ofte skorter det på gode tiltak og støtteordninger i samfunnet. Noen sliter med rusavhengighet og/eller psykiske problemer. De fleste av brukerne har heller ingen, eller lite, utdanning og mangler erfaring fra det vanlige arbeidsliv.

I flere år har utenlandske kvinner dominert markedet. Mange mangler rettigheter i det norske samfunnet, og alternativene til prostitusjon er derfor svært begrenset.

Målsettingen for det polikliniske arbeidet er å gi et relevant sosialt oppfølgings- og/eller rehabiliteringstilbud til enkeltpersoner. Vi skal arbeide med enkeltpersoner i forhold til sosiale og helsemessige utfordringer samt motivere til endring, personlig vekst og å finne alternativer til prostitusjon.

I dette arbeidet er det alltid brukeren selv som definerer sine problemer og behov. Hun eller han skal ha herredømme over hva vedkommende vil ha av hjelp og i hvilket tempo hjelpen skal gis.

Vår erfaring er at Pro Sentret ofte representerer en kontinuitet i brukernes liv, mens de opplever et stadig skifte av ansatte på for eksempel NAV. Denne kontinuiteten betyr mye for den enkelte brukeren og fører til at vi ofte får rollen som koordinator av den hjelpen de får mottar forskjellige hold. Vi har derfor mye samarbeid med rusinstitusjoner, psykiatrien, akutte overnattingssteder, voksenopplæringsinstitusjoner samt alle instanser innenfor utlendingsmyndigheter som UDI; UNE, politi og advokater.

Ettersom brukergruppa vår kommer fra forskjellige verdenshjørner og har ulike behov og ikke minst rettigheter, vil hjelpen som etterspørres, variere. Vi bistår ofte med rus og psykiske problemer, familieproblemer, barnefordeling, barnevern, økonomi og skifte. Noen trenger skolegang for å lære norsk, andre ønsker hjelp med sitt oppholdsgrunnlag i Norge og noen fordi de er utsatt for **menneskehandel**.

De siste årene har vi sett en nedgang i antall personer som ber om konkret hjelp i forhold til en menneskehandelsituasjon. Vi tror ikke dette nødvendigvis betyr at færre er ofre for menneskehandel, men at de utsatte erkjenner at den hjelpen de kan få, vil være midlertidig og ikke tilfredsstillende, vedvarende bistand. Når den midlertidige hjelpen opphører, vil nok flere si at de befinner seg i en enda mer utrygg situasjon enn før de ba om hjelp.

Mange av de utenlandske vi følger opp over tid, har vi kjent lenge. I 2012 jobbet vi med **74 personer** som noen sinne har vært identifisert som ofre for menneskehandel. For de som har fått opphold, enten som ofre for menneskehandel eller på andre grunnlag, så har vår oppfølgingen dreid seg om hjelp til å etablere seg i det norske samfunnet. Det kan være alt fra hvor de skal henvende seg for å bestille strøm, registrering i folkeregistre, kontakt med ulike instanser de trenger, hvordan betale regninger og å oversette brev og så videre.

Av de brukere som får opphold, får de færreste det fordi de er ofre for menneskehandel, men på andre grunnlag.

Flere har fått opphold begrunnet i familiegjennomføring med norsk barn eller ektemann, eller fordi barnet har fått status som flyktning (for jenter på grunnlag av fare for omskjæring i hjemlandet).

I 2012 jobbet Pro Sentret med 18 nye menneskehandelsaker. Disse 18 personer kom fra Romania, Nigeria og andre afrikanske land.

Statistikk for 2012 sammenlignet med tidligere år

År	Totalt antall enkeltpersoner på Pro Sentret	Antall enkeltpersoner i poliklinisk oppfølging	% av total	Derav utenlandske enkeltpersoner	Derav norske
2009	1023	299	29 %	201 (67 %)	98 (33 %)
2010	1077	271	25 %	176 (65 %)	95 (35 %)
2011	1218	262	22 %	174 (67 %)	78 (33%)
2012	1130	233	21 %	156 (67 %)	77 (33 %)

Personer som har benyttet det polikliniske sosiale tilbudet

Vi ser av tallene at norske personer benytter seg av det polikliniske tilbudet mer enn de utenlandske, tatt i betraktning at de utgjør langt mindre andel av den totale porteføljen.

2009		2010		2011		2012	
21 land		26 land		29 land		26 land	
Nigeria	136 pers.	Nigeria	102 pers.	Nigeria	93 pers.	Nigeria	80 pers.
Norske	98 pers.	Norske	95 pers.	Norske	78 pers.	Norske	77 pers.
Thailand	28 pers.	Thailand	22 pers.	Thailand	32 pers.	Thailand	30 pers.
Romania	5 pers.	Bulgaria	8 pers.	Bulgaria	10 pers.	Bulgaria	8 pers.
Litauen	5 pers.	Estland	5 pers.	Romania	5 pers.	Romania	4 pers.
Bulgaria	4 pers.	Russland	4 pers.	Estland	4 pers.	Dominikanske republikk	4 pers.
+ fra 15 andre land		+ fra 20 andre land		+ fra 23 andre land		+ fra 20 andre land	

Statistikken vår viser at de norske som har mottatt poliklinisk bistand, har vært brukere hos oss i mange år. Dette gjelder også flere av de thailandske brukerne. Flesteparten av de andre utenlandske brukerne har kortere "fartstid" hos oss. Forklaringen på denne forskjellen i langvarig oppfølging skyldes i hovedsak personene oppholdsstatus i Norge fremfor behovet for poliklinisk bistand. Det er de med permanent opphold i Norge som bruker tilbudet mest, nemlig norske og thailandske personer.

Nigerianske

De nigerianske kvinnene prostituerer seg stort sett på gata.

I 2009 hadde vi en forventning om at andelen nigerianere i gateprostituasjonen ville reduseres når sexkjøpsforbudet var en realitet, ettersom nigerianerne i utgangspunktet har få rettigheter i Norge og dermed ville få det vanskeligere.

Imidlertid har vi hatt en økning i den nigerianske kontingenten totalt sett i løpet av de siste tre årene, mens antallet som har benyttet seg av poliklinisk oppfølging har minket. Dette er likevel fortsatt den største gruppen som benytter seg av det polikliniske tilbudet.

I 2012 var det 80 personer fra Nigeria som fikk langvarig sosialfaglig bistand. Vi tror at grunnen til at kvinnene ikke forlot landet, avhenger av hvilke (manglende) muligheter de har ellers i Europa. Det er sjeldent noe alternativ å reise tilbake til fattige Nigeria, og i Italia og Spania hvor de har hatt opphold i flere år, finnes ikke noe annet enn prostituasjon grunnet finanskrisen. Og prostituasjonen betaler seg nok mer i Norge enn sør på kontinentet.

Hvorfor færre nigerianske kvinner etterspør poliklinisk hjelp i 2012 enn i 2009, kan vi bare spekulere i. Vi tror det har sammenheng med at flere erkjenner hvilke begrensninger som ligger i systemet.

Høsten 2012 fikk Pro Sentret flere henvendelser fra kvinner med nigeriansk opprinnelse med europeiske pass, som ønsket bistand til å finne ordinært arbeid.

Thailandske/ oppsøkende arbeid på innemarkedet

Pro Sentret har i flere år hatt en aktiv tilnærming til prostituasjonen som foregår på innemarkedet. De siste årene har i konsentrert oss om den thailandske prostituasjonen på institutter og leiligheter.

I 2012 har vi oppsøkt 39 forskjellige institutter og 2 leiligheter.

Vi har møtt 158 ulike brukere og hatt kontakt med disse 298 ganger i løpet av året.

År	Ulike brukere	Antall treff
2007	121	337
2008	130	436
2009	133	366
2010	126	275
2011	143	290
2012	158	298

Tallene viser at selv om Pro Sentret har hatt redusert drift i 2012, har ikke det påvirket aktiviteten i det oppsøkende arbeidet i thaimiljøet.

Vi kunne i 2012 registrere at noen institutter ble nedlagt, mens nye kom til. Vi kan derfor ikke påpeke en nedgang totalt i miljøet.

Det er hard konkurranse om kundene og mange steder sliter økonomisk, noe som fører til at kvinnene også jobber individuelt i et mobilt marked.

Norske

Vi har jobbet poliklinisk med 77 norske kvinner i 2012.

Statistikken viser at mange av de norske kvinnene har en langvarig relasjon med Pro Sentret. 57 % har vi kjent i 9 år eller lenger. Disse kvinnene er også gjennomsnittlig eldre enn de andre nasjonalitetene blant våre brukere.

De norske kvinnene selger seksuelle tjenester på både gate- og innmarkedet. Hvilke hjelpebehov kvinnene har avhenger av hvilken arena de jobber på. De fleste på gata har eller har hatt store rusproblemer. De kan i store trekk inndeles i følgende kategorier:

- Aktive i rus
- Psykiatri og rus (dobbeltdiagnose)
- LAR – pasienter med og uten sidemisbruk.

De fleste norske som har poliklinisk oppfølging prostituerer seg på gata eller har gjort det. Mange kvinner har funnet andre metoder for å etablere kontakt med kundene på etter forbudet mot kjøp av sex ble innført samt på grunn av økt konkurranse fra de utenlandske på gata. Mange har skaffet seg faste kunder som de gjør avtaler med på mobiltelefon eller på nettet istedenfor å etablere kontakt med dem på prostitusjonsstrøket. Noen har sett seg nødt til å finansiere sitt rusmiddelbruk gjennom kriminalitet, som tyveri og salg av illegale rusmidler.

Når det gjelder de som er i aktiv rus og/eller har psykiske problemer, gjør Pro Sentret mye "krisearbeid". De lever ofte et kaotisk liv. De trenger bistand *her og nå* enten det dreier seg om tak over hodet, økonomisk hjelp og/eller medisinsk behandling.

For de som ønsker seg inn til behandling, det være seg inn i LAR eller inn i institusjon, er køene ofte lange. Mange har mistet motivasjonen når deres tur kommer etter ett eller flere år med venting. For enkelte mangler bolig og god oppfølging etter endt behandling i institusjon.

Det er også noen vi har hatt kontakt med over lengre tid som stort sett ikke lenger er i prostitusjonen og som heller ikke ruser seg, men som likevel ønsker å ha jevnlig kontakt med Pro Sentret. De mangler et vanlig nettverk og er ensomme. For disse representerer Pro Sentret noe trygt, noen som vet om deres prostitusjonserfaring - deres hemmelighet.

Det er en mindre gruppe norske fra innemarkedet, som ikke har et rusproblem, men som blant annet har dårlig økonomi, stor gjeld og psykiske problemer. På innemarkedet finnes også kvinner om mener at prostitusjon er en selvalgt måte å tjene penger på.

Østeuropeiske

Pro Sentret har fremdeles kontakt med en stor gruppe kvinner fra øst europeiske land. På begynnelsen av 2000 tallet var disse den største utenlandske grupperingen inntil de nigerianske kvinnene inntok prostitusjonsmarkedet noen år senere.

Mange spådde at de øst europeiske kvinnene ville oversvømme markedet da den første EU-utvidelsen østover var et faktum. Dette skjedde ikke. EU-utvidelsen skapte muligheter for ordinært arbeid for mange. Da EU innlemmet Bulgaria og Romania trodde vi det samme ville skje for kvinnene derfra.

Dette har ikke skjedd i samme grad og en av årsakene kan være at mange av kvinnene i prostitusjon fra disse to landene er Rom-kvinner som ikke i samme grad er kvalifisert for vårt ordinære arbeidsmarked.

En stor andel av Pro Sentrets brukere har kommet til Norge ved hjelp av en tredjepart og betaler til en bakmann/hallik/agent for å kunne jobbe her. Noen av kvinnene som har vært i Norge lenge arbeider nå selvstendig.

Pro Sentret hadde i 2012 kontakt med 175 ulike kvinner fra Øst Europa. Blant de som søkte om poliklinisk bistand stod spørsmål om rettigheter, arbeid og opphold sentralt. Flere bulgarske og rumenske kvinner har kommet til oss med spørsmål om hjelp til å søke arbeid. Vi hjelper med å skrive cv og søknader, samt se etter arbeid på internett, og gir råd om hvordan de skal gå frem i søkerprosess og intervjuprosess. Dessverre ser vi at stor motivasjon og arbeidslyst ikke kompenserer for manglende arbeidserfaring, lese – og skrivekunnskaper og norskkunnskaper. Det er derfor mange som mister motet og ender med å fortsetter i prostitusjon når jobbjakten ikke gir resultater.

HELSETILBUDET – "The Hospital"

I 2012 har helsetilbudet på Pro Sentret som tidligere år hatt sykepleie- og legetjenester. Vi har i likhet med resten av sentret hatt noe redusert tilbud i perioder på grunn av flyttingen fra Tollbugata 24 til Storgata 11. Høsten medførte dette at vi ikke hadde kveldsåpent torsdager og kun fra kl.15.00 – 20.00 på tirsdager. Statistikken fra helseavdelingen i 2012 er derfor ikke reelt sammenlignbar med tidligere år. Differansen gjenspeiler snarere at tilbudet har vært begrenset enn en reduksjon i etterspørselen etter tjenestene vi tilbyr.

De ansatte har en bred og variert kompetanse, helseavdelingen har en bulgarsk sykepleier, en med videreutdanning i psykisk helsearbeid, en med studier i flerkulturell forståelse og en med videreutdanning i sexologi og i rusbehandling. Høsten 2012 hadde vi en lege engasjert i 50 % stilling, noe som styrket legetilbudet i forhold til tidligere år. I tillegg hadde vi engasjert en spesialist i gynekologi til klinikken en ettermiddag i måneden. Sykepleierne på helseavdelingen har deltatt i Pro Mann-prosjektet (nevnt senere i rapporten) og oppsøkende i gate- og innemarkedet.

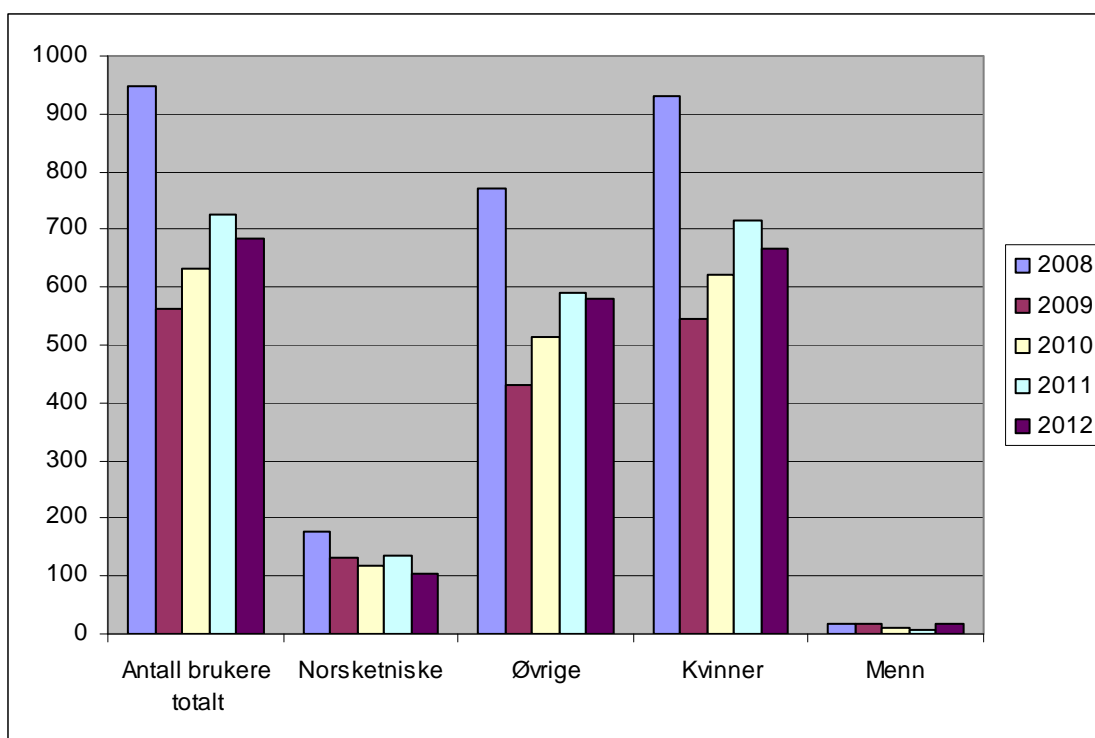
Helseavdelingens hovedfokus er seksuell og reproduktiv helse og rusrelatert helse.

Totalt 681 personer brukte vårt helsetilbud i 2012, mot 724 i 2011. Det er en nedgang på 6 %. Av de 681 personene var 102 etnisk norske (14 %) og 579 (86 %) av utenlandsk opprinnelse, med og uten permanent opphold i Norge.

Den største gruppen brukere ved helseavdelingen er fortsatt nigerianske kvinner, i 2012 kom 353 av kvinnene fra Nigeria. I 2011 var tallet 339 mot 302 i 2010. Deres formelle oppholdsstatus i Norge varierer, fra turistopphold til asylsøkere. Vi har i økende grad sett at kvinnene har spanske eller italienske pass, noe som gir dem lovlig opphold i Norge gjennom Schengen-avtalen. Mange av kvinnene søker ordinært arbeid. Andre står i gjeld til en tredjepart etter å ha tatt seg til Europa. En andel av disse identifiseres som ofre for menneskehandel. Noen har dermed lovlig opphold gjennom innvilget refleksjonsopphold, eller ved at de har søkt asyl.

Den nest største gruppen var i 2012 etnisk norske kvinner (102). Den tredje største var kvinner med thailandsk opprinnelse, som utgjorde 78 personer mot 104 året før. Majoriteten av de thailandske kvinnene har varig opphold i Norge gjennom familiegjenforening.

Vi ser at økningen i andelen rumenske kvinner som benytter helsetilbudet vårt vedvarer. I 2012 kom 41 kvinner til 321 konsultasjoner, mot 37 i 2011, 21 i 2010 og 12 i 2009.

Diagrammet over viser utviklingen fra 2008 til og med 2012 hva gjelder antall brukere av helsetilbudet totalt, antall norsketniske brukere, antall brukere med ikke-norsk herkomst og fordelingen kvinner/menn.

Det totale antallet enkeltkonsultasjoner har gått ned fra 6302 i 2011 til 5635 i 2012. I 2010 hadde vi til sammenligning 5116 konsultasjoner. De norske brukerne har vært hos oss 1408 ganger, det gir et gjennomsnitt på 14 konsultasjoner per bruker. De med utenlandsk opprinnelse har som tidligere år et lavere antall gjennomsnittlige konsultasjoner. I fjor var hver enkelt hos oss omtrent 7 ganger i løpet av året.

Av de 1408 konsultasjonene som de norsketniske brukerne står for, er 1023 registret som rusrelaterte. Dette er en kraftig nedgang fra 2011 da vi hadde nær to tusen slike konsultasjoner. Vi fører månedlig statistikk på helseavdelingen, og vi ser at nedgangen i henvendelser fra de norske startet samtidig med flyttingen fra Tollbugata til Storgata. Mange av kvinnene som ruser seg oppsøker Pro Sentret med ujevne mellomrom, og mange av dem opererer uavhengig og isolert fra resten av prostitusjonsmiljøet. Det er mulig at vi ikke har ikke lyktes godt nok med å informere disse om vår nye beliggenhet. Vi vet at mange av disse kvinnene prostituerer seg på dagtid, og det at Pro Sentret lå i Tollbugata gjorde det enkelt å komme innom på vei til kvadraturen. Nå er vi lokalisert lengre unna det de norske kvinnene betrakter som gateprostitusjonsstrøket i Oslo.

Vi har hatt 79 konsultasjoner med 17 ulike menn i 2012, mot 11 konsultasjoner med menn året før. Dette er et resultat av omfattende målrettet oppsøkende virksomhet på Internett gjennom prosjektet Pro Mann.

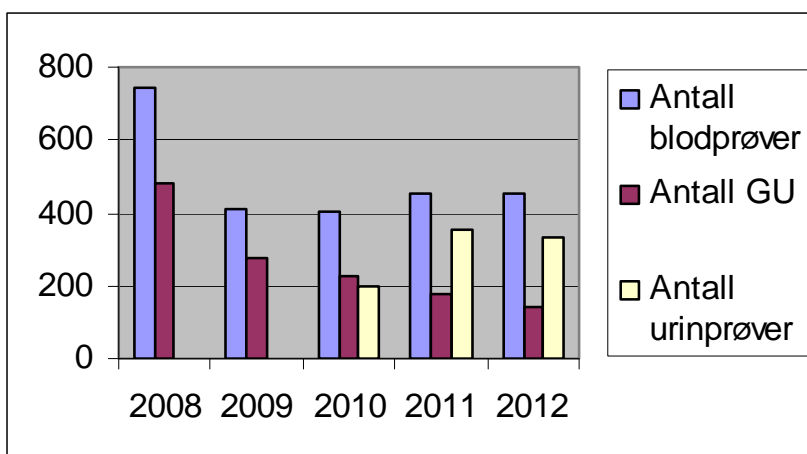
Seksuell helse

Pro Sentrets ansatte driver et omfattende smitteforebyggende arbeid gjennom oppsøkende arbeid på gata, på innmarkedet og overfor dem som oppsøker helseavdelingen. Vi distribuerer kondomer, glidekrem, hygieneartikler og gir generell veiledning i sikrere sex og prevensjonsbruk.

Vi får fortsatt mange tilbakemeldinger fra brukerne om at kondombruken går ned. Vi hører at det er mange kvinner som utfører oralsex på menn uten kondom, slik at det blir vanskelig for de som ønsker å bruke kondom å forhandle fram dette med kunden. Kunden er ofte villig til å betale mer for å ha sex uten, slik at i et marked som har større tilbud enn etterspørsel, så melder stadig flere av våre brukere at de tar "turer" uten kondom.

På Pro Sentrets helseavdeling får alle brukerne tilbud om å få tatt blodprøver for testing for hiv, Hepatitt A, B og C og syfilis. Legen gjennomfører gynekologiske undersøkelser med testing for klamydia og gonoré med rutineprøver fra cervix og anus. Siden 2010 har vi benyttet PCR-testing for klamydia, gonoré og mycoplasma. I tillegg til prøvene tatt hos legen, utvidet vi tilbudet slik at pasienter uten symptomer kunne ta urinprøve hos sykepleier. Vi startet med denne praksisen våren 2010 og totalt sendte vi inn 333 urinprøver i 2012, kun 20 færre enn i 2011. Dette gjør at vi har fått testet langt flere pasienter enn tidligere, da vi var avhengig av å ha lege til stede for å ta prøvene. Det tas også prøver for genital herpes og celleforandringer i livmorhals der det er indisert.

Brukerne blir tilbudt vaksine mot Hepatitt A og/eller B om nødvendig. Det gis også influensavaksine og vaksine mot pneumoni til rusavhengige brukere og hiv-positive brukere. Ved positive funn av kjønnsykdommer blir behandling gitt på Pro Sentret, eller brukeren blir henvist til spesialisthelsetjenesten når det er nødvendig. Smitteoppsporing blir gjort hvis mulig, og kontrollprøve blir tatt dersom pasienten fortsatt befinner seg i landet.

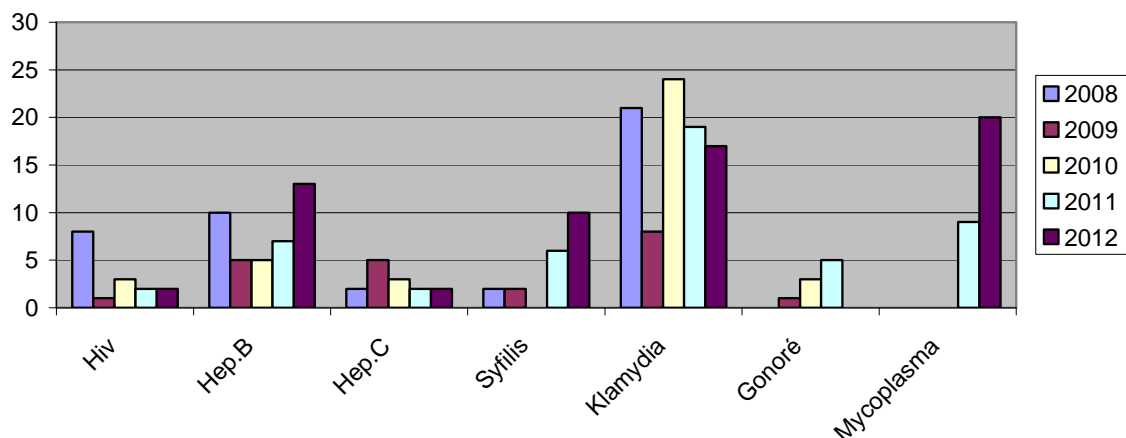

I 2012 ble det tatt 450 blodprøver og gjennomført 144 gynekologiske undersøkelser. Vi har hatt en liten nedgang i antall gynekologiske undersøkelser, men med de nye urinprøvene for å kartlegge seksuelt overførbare infeksjoner (SOI), har antallet prøver totalt holdt seg relativt stabilt. I 2012 var det 17 prøver som var positive på

klamydia, mot 19 året før. Når det gjelder mycoplasma har vi sett en fordobling med 20 positive prøver i 2012 mot 9 i 2011. Vi har ingen forklaring på hva eller hvilke forhold som ligger til grunn for økningen.

Hepatitt B fant vi hos 13 kvinner i 2012, mot syv året før. Når det gjelder Hepatitt C har vi fått to positive prøvesvar. Syfilis fant vi hos ti kvinner med opphav fra tre ulike kontinenter. I 2012 hadde vi to nyoppdagede hiv-positive, samt et par kvinner som har kommet til oss like etter at de har fått diagnosen i et annet europeisk land. Når det gjelder gonore fant vi ingen positive prøver, mot fem positive prøver i 2011. Vi har behandlet tre kvinner for trichomonas.

Helseavdelingen har gjennom hele året utført standardtesting av klamydia også fra anus i tillegg til cervix. I 2012 var det fire av de 17 positive prøvene som kom fra cervix og fire fra anus. Resten ble diagnostisert ved urinprøver. Legen tar halsprøver for gonore på pasienter som er til gynekologisk undersøkelse med SOI-testing. I året som gikk var ingen av prøvene positive.

Pro Sentrets helseavdeling har også i 2012 hatt et tett og nyttig samarbeid med smittevernoverlegen i Oslo, Olafiaklinikken, Fürst, Infeksjonsmedisinsk avdeling på både Rikshospitalet og Ullevål Universitetssykehus, og gynekologisk avdeling ved Ullevål Universitetssykehus.

Kjønnslemlestelse

Vi foretok i årene 2010 og 2011 grundig kartlegging av utbredelsen av kjønnslemlestelse blant alle afrikanske kvinner som ønsket gynekologisk undersøkelse. Målet med dette var å adressere eventuelle helse- og seksuelle problemer den enkelte måtte oppleve etter slike overgrep samt å forebygge mulig lemlestelse av kvinnenes egne døtre. Vi fant at omtrent to tredjedeler av denne pasientgruppa var lemlestet. Vi arbeider fortsatt med fokus også på denne problemstillingen og det har blitt en integrert del av helseavdelingens arbeid. For ytterligere informasjon om forekomst og grad av kjønnslemlestelse, samt øvrig innhold i kartleggingen, vises til Pro Sentrets årsrapport for 2010 og 2011.

Reproduktiv helse

Forebygging av uønskede svangerskap og abort har også i 2012 vært et viktig satsingsområde. Vi har sett en liten nedgang i forekomsten sammenlignet med 2011. Bruk av prevensjon blir tatt opp i første konsultasjon med alle brukere. Vi tilbyr gratis prevensjon til alle som vil ha det. I tillegg blir det delt ut gratis nødprevensjon.

Vi ser at ulike kvinner med ulik kulturell bakgrunn har ulike holdninger og kunnskap knyttet til bruk av hormonell prevensjon, noe som skaper store utfordringer i arbeidet. Når brukerne har vært i kontakt med oss over tid, ser vi at det er lettere å få til en samtale om bruk av prevensjonsmidler. Til tross for at Pro Sentret prioriterer dette arbeidet, erfarer vi at antallet graviditeter er høyt. I 2008 hadde vi 69 graviditeter blant våre brukere, i 2009 hadde vi 59 gravide, i 2010 registrerte vi 88 gravide, i 2011 var tallet 71 og i året som gikk som gikk ble 66 av våre brukere gravide.

Av de 66 gravide kvinnene kommer 52 opprinnelig fra Nigeria. Anslagsvis seksten av disse 66 har valgt å gjennomføre svangerskapet. Vi kan ikke fastslå dette med sikkerhet ettersom en del kvinner reiser igjen kort tid etter at svangerskapet er bekreftet. Noen av de som velger å beholde barnet har opphold i Norge gjennom ekteskap, eller de har en kjent barnefar med rettigheter i Norge. De fleste har imidlertid opphold i et annet europeisk land, i de fleste tilfeller enten i Spania eller Italia. Åtte av de gravide var fra Romania.

I 2012 har vi som året før jobbet grundig med å registrere årsakene til at kvinnene blir uønsket gravide. I fjor svarte syv kvinner at de er gravide med kunde, oftest som følge av kondomsprekk. I 2011 oppga 18 kvinner denne forklaringen. Deler av brukergruppa mangler grunnleggende kunnskap om hvordan en blir gravid og hvordan en unngår det. For eksempel har vi hatt pasienter som har tatt Apocillin (antibiotika) i den tro at det beskytter mot graviditet. Flere kvinner fra det afrikanske kontinent mener også at abort kan utføres ved hjelp av en større dose Apocillin i kombinasjon med sterk alkohol og rapporterer til oss at denne metoden stadig brukes i deres hjemland. Vi arbeider iherdig med å motivere til bruk av hormonell grunnprevensjon i tillegg til kondom og gir kultursensitiv veiledning om fordelene ved dette.

Mange kvinner har en historie med flere provoserte aborter bak seg og er redde for å ha blitt ufruktbare. De havner i en vond spiral ved å bli gravide igjen for å se om de *kan* bli det, for så å ta abort på nytt.

Også i 2012 har vi blitt oppsøkt av kvinner som har forsøkt å fremkalle abort selv ved hjelp av tabletter de har kjøpt i utlandet. Av fire kvinner i denne situasjonen som henvendte seg til oss, ble to sendt videre til sykehus for videre oppfølging. Alle utenlandske brukere som har blitt innlagt på sykehus via Pro Sentret har blitt testet i forkant av innleggelse for MRSA – multiresistente staphylococcus aureus og ingen testet positivt på dette i 2012, mot to med positiv MRSA i 2011 og fem i 2010

Helsedirektoratet har slått fast at svangerskapsavbrudd er helsehjelp som ikke kan vente, og det kreves derfor ikke forhåndsbetaling fra de kvinnene som ikke har rett på gratis helsehjelp i Norge og/eller mangler betalingsevne.

Rus og helse

Misbruk av rusmidler er den faktoren som i størst grad synliggjør skillet i brukergruppen ved helseavdelingen. Norske kvinner uten rusmiddelproblem henvender seg i hovedsak til Pro Sentret med problemer knyttet til seksuell og reproduktiv helse, mens kvinner med rusavhengighet ofte har en mer sammensatt problematikk. De fleste brukerne våre som har rusproblemer er godt voksne kvinner. God tid, kontinuitet, fleksibilitet og god tilgjengelighet er avgjørende for å oppnå tillitt hos kvinnene. Vårt mål er å bidra til en kontekst som gjør forandring mulig, ikke å oppnå en bestemt type forandring.

Mange av de norske brukerne har levd et liv i et marginalisert rusmiljø der bekreftelsen på dem selv i stor grad har blitt hentet fra menn i rusmiljøet og fra kunder. De blir eksponert for mye kvinneforakt, og vi ser ofte at denne forakten blir internalisert i dem selv. Mange har få eller svært dårlige relasjoner til andre kvinner, noe som bidrar ytterligere til en svakt utviklet positiv kvinnelig identitet. Selvforakt og skam bidrar videre til en negativ psykologisk prosess. Vi jobber bevisst med å ta tak i holdninger som bidrar til uhelse for den enkelte.

Også i 2012 ser vi at legemiddelassistert rehabilitering (LAR) gjør helsetilstanden bedre for mange av brukerne. Vi ser imidlertid også at LAR ikke alltid oppleves som smidig nok til å møtekomme pasientenes behov. Å komme inn til avrusning har blitt en mer byråkratisk prosess, og ventetiden er til tider lang både for avrusning, behandling og eventuell oppstart med Subutex, Metadon eller Subuxone. Vi har flere brukere som fungerer godt på Metadon eller Subutex, mens andre sliter med sidebruk og faller ut av LAR. Mange har et sterkt ønske om å få Metadon som medisin, mens LAR nå har retningslinjer som gir føringer på at alle skal få Subutex eller Subuxone. Pasientenes mulighet til å velge, eller påvirke valg av egnet medisin, er dermed fortsatt liten i dette systemet.

En fjerdedel av de norske pasientene våre oppgir at de ikke vet hvem som er fastlegen deres, og at de derfor bruker Pro Sentrets helseavdeling som sitt fastlegekontor. Vi på vår side mener det vil være kontraproduktivt å følge opp kroniske tilstander eller ta del i LAR, nettopp fordi ansvaret er og skal være plassert hos pasientenes fastlege. Vår rolle blir derfor i slike situasjoner å bistå slik at brukeren får etablert seg trygt hos en fastlege for denne type oppfølging. Flere rusavhengige har imidlertid hatt tilsyn av lege på Pro sentret i forbindelse med problemstillinger som er knyttet til seksuell helse, ukompliserte infeksjoner eller komplikasjoner forbundet med intravenøst misbruk.

Som nevnt i innledningen har flyttingen medført at mange av de norske rusbrukende kvinnene uteblir fra Pro Sentret. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at deres seksuelle og reproduktive helse ivaretas gjennom de øvrige lavterskeltilbudene for denne gruppa. Gynekologi og/eller testing for SOI inngår ikke i tjenestetilbudet ved verken Feltpleiestasjonene, Prindsen mottakssenter eller 24/7. Dette er bekymringsfullt.

Vold og traumer

Vi startet i 2010 å registrere særskilt de sakene hvor vold var bakgrunnen for henvendelsen til helseavdelingen ved Pro Sentret. I 2011 hadde vi fjorten kvinner som kom til oss for å få hjelp etter å ha vært utsatt for vold og/eller voldtekt, mot seks i 2010. I 2012 har vi hatt 33 slike registrerte saker. Det er en sterk økning.

Kvinnene som har vært utsatt for vold kommer fra ni ulike land, men 22 av de 33 er nigerianske kvinner. Fire er etnisk norske. Ti av kvinnene har blitt utsatt for voldtekt. Noen av disse må karakteriseres som svært grove da noen involverer grov voldsbruk og flere gjerningsmenn. Tre av kvinnene har blitt knivstukket så alvorlig at de har måttet få øyeblikkelig medisinsk hjelp på sykehus. Åtte av de trettitre har vært på sykehus/legevakt før de kom til oss. I elleve av sakene har politi vært involvert, men vi har ikke oversikt over hvor mange som ender med anmeldelse og en eventuell dom. Kvinner i prostitusjon er redde for å anmelde vold og overgrep. For en utdypende redegjørelse for hvorfor det er slik, henvises til kapitlet om vold og sårbarhet i denne rapporten og til rapporten *Farlige forbindelser* som kan lastes ned og leses fra vår hjemmeside, www.prosentret.no.

I seks av sakene er gjerningspersonen en kvinne, enten en såkalt "madam" eller en annen kvinne i prostitusjonsmiljøet. Elleve av kvinnene oppgir at volden/voldtekten er utført av en prostitusjonskunde. Noen har blitt overfalt på prostitusjonsstrøket av en ukjent mann, noen har opplevd at overgriperen har trent seg inn i leiligheten de bor.

Vi gir medisinsk hjelp til de voldsutsatte kvinnene. De har i de fleste tilfeller valgt bort ordinær legevakt og ønsker ikke å bli undersøkt der. Flere har trent sårstell og smertestillende medikamenter. Noen har ønsket SOI-testing etter voldtekt og eventuelt graviditetstest. Vi tilbyr støttesamtaler med lege, sykepleier eller sosionom. Vi tilbyr alle time hos advokat og eventuell hjelp til å gå til politiet for anmeldelse.

Sexologisk rådgivning

Tilbudet om sexologisk rådgivning har blitt benyttet av flere ulike brukere. Brukerne av tilbudet var de første par årene dominert av norske kvinner. I 2012 har det vært flere menn som vi har kommet i kontakt med gjennom Pro Mann som har ønsket rådgivning. Dette har både vært norske og utenlandske menn. Problemstillingene varierer, men mye dreier seg om konsekvenser av prostitusjon, hva dette har gjort med den enkeltes seksualitet og hvordan opprettholde en egen, sunn seksualitet ved siden av prostitusjonen. Kjønnssidentitet har vært tema, så også manglende lyst, spesielle tenningsmønstre, overgrep og legnings spørsmål.

Menn som selger sex

I august startet prosjektet Pro Mann rettet mot menn som selger sex. Dette er omtalt i eget kapittel i årsmeldingen. En sykepleier fra helseavdelingen er med i dette prosjektet i 20 % stilling. Deltakelsen er knyttet til oppsøkende arbeid på internett og til informasjonsvirksomhet. I 2011 hadde helseavdelingen kun 7 mannlige pasienter, i 2012 kom 17 menn til 79 konsultasjoner, en markant økning. I tillegg kommer alle chattene på internett som det står inngående om i kapitlet om Pro Mann. Vi tilpasser tilbudet ved helseavdelingen, blant annet ved å gjøre hiv-hurtigtester tilgjengelig for gruppen menn som har sex med menn.

Psykosomatiske og psykiske helsevansker

I likhet med tidligere år, opplevde vi i 2012 mange pasienter med psykosomatiske plager. De kommer gjerne med et "fysisk" problem som for eksempel "bodypain", "chestpain" eller obstipasjon, som etter konsultasjon med lege eller sykepleier viser seg å være et symptom på psykiske plager.

Rusmidler er en betydelig medvirkende faktor til psykiske helseplager hos de norske brukerne, særlig sentralstimulerende stoffer som amfetamin og kokain kan sterkt medvirke til utvikling av for eksempel paranoia. Vi bistår med å søke plass for avrusning og/eller behandlingsinstitusjon dersom pasienten selv ønsker det. Bruk av rusmidler er ikke sjeldent et resultat av forsøk på selvmedisinering for psykiske plager. Å få korrekt diagnose og eventuelt foreskrevne psykofarmaka kan bedre livskvaliteten og helsesituasjonen for mange.

Både norske og utenlandske brukere kan ha betydelige utfordringer knyttet til psykisk helse uten å få adekvat hjelp. Brukere med varig opphold i landet kan henvises til lokal DPS, psykolog eller sykehus. Det er imidlertid ofte lang ventetid for poliklinisk hjelp. Våre brukere frykter ofte å bli møtt med forakt og/eller fordømmelse for sine prostitusjonserfaringer. Dette hever terskelen for å nyttiggjøre seg et eventuelt tilbud om psykologisk/psykiatrisk bistand. Vi har flere brukere som forteller at de har gått lenge til behandling hos psykolog eller psykiater, men aldri snakket om prostitusjonserfaringene sine med terapeuten.

Pro Sentret mener vi har utført vårt oppdrag fra Helsedirektoratet gjennom arbeidet helseavdelingen har gjort i 2012. Helsetilbudet vil videreføres i 2013.

PRO MANN

I 2011 startet Pro Sentret et ettårig prosjekt som rettet seg mot menn som har erfaring med å selge seksuelle tjenester. Prosjektstart var 1. september 2011 og prosjektet fikk navnet *Pro Mann*.

Bakgrunnen for prosjektet var at Pro Sentret publiserte feltbeskrivelsen *Et usynlig marked? En feltbeskrivelse om gutter, menn og transpersoner som selger sex* (Bjørndahl 2010). Feltbeskrivelsen konkluderte blant annet med at det var behov for et eget tiltak rettet mot menn som selger seksuelle tjenester. Dette førte i første omgang til at vi fikk et tilskudd på 200 000 kroner fra Helsedirektoratet som ble benyttet til et forprosjekt (med oppstart i mars 2011) og deretter 1 000 000 kroner fra Justis- og politidepartementet som ble benyttet til Pro Mann. Prosjektperioden gikk frem til 1. september 2012, og med et ekstra tilskudd fra Justisdepartementet ble prosjektperioden forlenget ut 2012.

En detaljert oppsummering av metodikk og erfaringene vi har gjort oss kan leses i en egen rapport som kan lastes ned via nettsiden til Pro Sentret (www.prosentret.no/publikasjoner/). I det følgende gis en kort oppsummering av prosjektet.

Målet med Pro Mann var å gi menn som selger seksuelle tjenester et bedre helse- og sosialfaglig tilbud. Det skulle vi gjøre på to måter; kompetanseheving i det øvrige hjelpeapparatet og oppsøkende arbeid opp mot menn som selger sex. Målgruppen definerte vi som menn over 18 år med prostitusjonserfaring.

For å øke kunnskapen og bevisstheten om tematikken blant fagpersoner som kan komme i kontakt med menn som selger sex, har vi deltatt på fagmøter og samarbeidsmøter (23 stk til sammen). På disse møtene har vi informert om prosjektet, fortalt om mannlig prostitusjon og snakket om hvordan de kan ta opp tematikken med sine brukere/pasienter.

Vi har også etablert faste nettverksmøter med de andre prostitusjonstiltakene i Oslo; *Prostituertes Interesseorganisasjon for Prostituerte* (PION), kundetiltaket *Kunder av Seksuelle Tjenester* (KAST) og *Nadheim*, Kirkens Bymisjons tiltak for prostituerte. Målet med disse faste møtene har vært å utveksle erfaringer og planlegge ulike arrangementer vi har deltatt på sammen. Vi har for eksempel stått på stand sammen under *Skeive dager* og under *Verdens aidsdag*. Sammen med PION har vi også inngått i et nettverk sammen med *Landsforeningen for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner* (LLH) og *Skeiv ungdom*. I våre møter har fokuset vært samkjønnet prostitusjon og transpersoner og prostitusjon.

Feltbeskrivelsen konkluderte med at hovedandelen av avtaler om kjøp og salg av sex fra mannlige sexselgere skjer via internett. Vi har derfor fokusert på nettet som arena i arbeidet som har vært rettet direkte opp mot menn som har erfaring med salg av sex. Metodikken vi har benyttet på nett har vært mangfoldig:

- **Egen nettside om Pro Mann:** www.prosentret.no/promann. Vi har henvist til siden vår kontinuerlig i arbeidet på nettet. For nysgjerrige som ikke ønsker å chatte med oss, er det en god måte å få informasjon om mannlige prostitusjon og om Pro Sentrets tilbud.
- **Egen chat:** Vi har utviklet en egen chat på vår nettside. Der kan de som tar kontakt være anonyme og få svar med en gang når vi er pålogget. Dersom vi ikke er pålogget kan man legge igjen en beskjed og vi tar kontakt neste gang vi er pålogget.
- **Annonser:** Vi har kjøpt annonser på Facebook og Gaysir.no (sosialt nettsted for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) der vi har informert om tilbudet vårt og som har linket videre til vår nettside.
- **Chat på erotiske chatterom.** Dette har vært arenaen hvor vi har fått flest henvendelser og det vi har brukt mest tid på. To til tre ganger i uken har vi vært pålogget i disse chatterommene. Der har vi mulighet til å chatte med alle som er pålogget i et felles chatterom og vi kan ha private chatter med enkeltbrukere.
- **Henvendelser til annonser på nett.** I starten sendte vi ut henvendelser til personer som annonserte på hemmlig.com. Nettstedet ble nedlagt høsten 2011. Etter dette startet vi et samarbeid med PION. Det innbar at PION, som allerede sendte ut henvendelser til eskorter som annonserte på nett, inkluderte informasjon om Pro Sentret i disse henvendelsene.
- **Profiler på sosiale nettsteder.** Vi har opprettet profiler på ulike sosiale nettsamfunn der vi informerer om tilbudet vårt og hvor vi kan kontaktes.

Vi har utført 354 chatter på nett. 20 prosent (71 stykker) av de vi har chattet med har tilhørt målgruppen. Den største gruppen er tydelige på at de ikke selger sex (48 prosent - 169 chatter). 30 prosent er vi usikre på om selger sex eller ikke.

Prostitusjon i seg selv er for mange tabubelagt. Når det i tillegg handler om menn som selger sex så er det flere stigma knyttet til det; blant annet homofili, seksuell usikkerhet og prostitusjon. Nettet gir en anonymitet og avstand mellom oss som hjelpetiltak og hjelpesøkeren som gir et trygt rom for å ta opp temaer som omhandler prostitusjon. De som initierer chatter med oss går ofte direkte på sak. En typisk chat kan forløpe seg som dette:

"kåtpå\$: kan jeg spørre om noe?"

Pro Sentret: Ja!

kåtpå\$: Jeg selger sex, men har aldri snakket om det med noen før...

Pro Sentret: Du kan snakke med oss.

kåtpå\$: Så bra. Jeg lurer på..."

Dette betyr at vi på svært kort tid kommer i posisjon til å svare på spørsmål/reflektere sammen over tema som er viktige for hjelpesøkeren å få svar på. Dette er lite tidkrevende og vi kan snakke med flere personer samtidig.

Metoden har også sine ulemper. Vi vet ikke hvem vi chatter med.

Videre er det umulig å vite om vi snakker med samme person flere ganger fordi nick og profilnavn kan endre seg. Oppfølging av samtalen i ettertid fordrer at personen vi har kommet i kontakt med selv tar kontakt med oss igjen.

Som hjelpere mister vi en del av kontrollen vi er vant til å ha i "vanlige" konsultasjoner med brukere. Vi har i mindre grad mulighet til å korrigere det vi har sagt/skrevet. Når vi først har skrevet en setning og den er sendt, er det ingen vei tilbake. I en vanlig samtale har man større mulighet til å reformulere seg, og man kan underbygge det man vil si med kroppsspråk. Den muligheten har vi ikke på nett. Vi har derfor måttet omstille oss i dette arbeidet.

Fokuset blir å gi korte og gode konsise svar/replikker i chattesituasjonen. Dette er en stressende og utfordrende form å jobbe på. Vi mener likevel at disse ulempene er verd å leve med, og vi definerer at å bruke internett som arena for oppsøkende arbeid, har vært en suksess. Det har åpnet opp for å nå personer som ikke har hørt om Pro Sentret tidligere og det har gitt brukerne et trygt rom for å snakke om sine prostitusjonserfaringer.

Pro Mann 2013

Erfaringene vi har gjort oss og resultatet vi har oppnådd, gjør at vi ønsker og fortsette arbeidet i 2013. Det er viktig at Pro sentret blir kjent som et prostitusjonstiltak både for kvinner og menn. Vi vil derfor fortsatt bruke internett som arena for å komme i kontakt med gutter og menn som selger sex. Vi vil også videreføre arbeidet vi har gjort opp mot andre tiltak og organisasjoner som kan være i kontakt med personer som selger sex. I og med at det er en stor turnover blant ansatte i helse- og sosialomsorgen er det viktig at vi kontinuerlig tilbyr informasjon og kunnskap om prostitusjon og hvordan adressere problematikken med sine brukere

Vi har sett at å bruke internett som arena, med den anonymiteten det gir, åpner opp for at personer i lettere grad tør å ta kontakt med oss. Det gjør det enklere for mange å ta opp tematikk som kan være vanskelig å ta opp ansikt til ansikt.

Vi kommer også i kontakt med mange som ikke identifiserer seg som målgruppe for Pro Sentret, som "prostituert", men som like fullt selger eller bytter sex. Dette er personer som ikke ville ha tatt kontakt med Pro Sentret om de ikke hadde møtt oss på internett. Vi ønsker derfor å utvide prosjektet med å være aktiv på nett overfor kvinner og transpersoner også. Vi vil se om vi gjennom metodikken vi har brukt, kan nå ut til nye grupper som kan ha behov for vår bistand. Vi skal derfor i 2013 kartlegge hvilke nettsider dette kan være, og vi vil initiere oppsøkende arbeid på nett opp mot kvinner og transpersoner.

Det er viktig for å oss å videreføre kunnskapen og erfaringene vi har opparbeidet oss om hvordan vi arbeider sosialfaglig og helsefaglig oppsøkende på internett. Vi vil derfor lage en metodebok som beskriver metodikken og oppsummerer hvilke erfaringer vi har gjort oss, både positive og negative. Vi vil beskrive hvilke teknikker vi bruker, hvilke utfordringer som kan oppstå, og hvilke strategier vi da har benyttet. Vi håper det kan være et nyttig verktøy for andre som ønsker å starte sosialt- og helsefaglig arbeid på internett.

BIKUBEN – ET MENINGSFYLT ALTERNATIV

Biene er en sosial art som er kjent for sin betydelige honningproduksjon. Bikuben er senter for yrende virksomhet, der individene skjøtter sine oppgaver med tilsynelatende stor iver og glede. De er fredelige vesener, men forsvaret det de oppfatter som sitt. De har et sterkt solidaritetsinstinkt, og de fleste av arbeiderne er dronningens døtre. Pro Sentret valgte Bikuben som symbol for en del av et tredelt prosjekt vi kalte Pro Start i 2010. Bikuben ble den delen av satsningen vi videreførte i 2011.

Bikuben er et sysselsettingstilbud til kvinner med tilhørighet i gateprostitusjonsmiljøet som har begrenset arbeidsevne i ordinær forstand, grunnet rusavhengighet og/eller psykososiale problemer. Arbeidet består i enkle manuelle oppgaver, og lønn utbetales kontant etter endt arbeidsøkt. Lønnen er 200 kroner pluss skatt for to til tre timers arbeid. Bruttolønna varierer derfor fra deltaker til deltaker. Vi tok utgangspunkt i gateprisen for en brukerdose heroin når vi fastsatte lønnsnivået. Deltakelse i Bikuben skulle være et reelt alternativ til "en tur på strøket".

Fra myndighetenes side er det i forbindelse med innføringen av lov mot kjøp av seksuelle tjenester et ønske om forsterkning av bistanden til kvinner og menn som ønsker seg ut av prostitusjon, samt å styrke tiltak som kan bedre situasjonen for prostituerte.

Pro Sentret etablerte Bikuben i 2010 ved hjelp av midler fra Scheiblers legat. Også i 2011 mottok vi støtte fra Scheiblers legat, men har videre benyttet oss av Pro Sentrets stramme rammebudsjett for å kunne drifte prosjektet gjennom året. Våren 2011 fikk vi et godt tilskudd fra Interfloras Humanitære Fond, og i 2012 fikk vi den gledelige nyheten at Den Norske Frimurerorden tildelte oss kr. 300.000,- til drift av Bikuben. Det er vi veldig glade for, og disse midlene har gitt oss mulighet til å holde prosjektet gående i 2012.

Ved årets slutt i 2012 oppsummerer vi at Bikuben er en suksess etter to og et halvt års drift. I det følgende gjør vi rede for hvorfor og hvilke forhold som ligger til grunn for at vi har lyktes med å gi en gruppe kvinner et faktisk alternativ til sexsalg om enn i begrenset omfang.

Om målgruppa

Prosjektet har inkludert de fleste kategorier av brukerne ved Pro Sentrets lavterskeltilbud. Vi har deltakere i aktiv rus, brukere som er under behandling ved Legemiddelassistert rehabilitering (LAR) og brukere med psykososiale problemer. Bikuben har også deltakere som har midlertidig arbeidstillatelse i refleksjonsperioden som ofre for menneskehandel, samt kvinner av utenlandsk opprinnelse som av ulike årsaker er ekskludert fra det ordinære arbeidsmarkedet. Prosjektets utforming treffer målgruppen godt. Likevel er det også her faktorer som utestenger enkelte grupper, så som kvinner med gjeldsordning, mottakere av sosialstønad eller bostøtte som ikke gis anledning til å delta uten at stønaden reduseres samt mottakere av uføretrygd som ikke kan ha skattbar inntekt det første året. Majoriteten av de som har deltatt i prosjektet har vært norske kvinner.

Om målsettinger

Prosjektet har som hovedmål å tilby meningsfylt sysselsetting og motivasjon til kvinner i gateprostituertmiljøet i Oslo og være et konkret alternativ til å måtte selge seksuelle tjenester som supplement til sosialstønad eller trygd.

Prosjektdeltakerne formidler at prosjektet utgjør en stor forskjell for dem i hverdagen. De opplever meningsfylt samvær og er stolte over å ha en jobb å gå til. Dette er meget motiverende. Flere har mentalt begynt prosessen med å vurdere andre aktuelle muligheter.

Bikuben har vært et uttalt alternativ til "å ta turer på strøket" for en del av våre mest aktive deltakere. For de av deltakerne som allerede har lagt prostitusjonen bak seg, har prosjektet bidratt til en bedret økonomi. Flere har uttrykt glede over å kunne se frem til noen ekstra hundrelapper å ta med seg inn i helgen. De har nå mulighet til å unne seg noe ekstra som ikke var mulig da de kun hadde sosialstønad/trygd som eneste inntektskilde.

Vi hadde formulert en rekke delmål, både som resultat for den enkelte deltaker, men også for miljøet som sådan. De lyder slik:

Brukerne får muligheten til å oppleve verdien av lønnet arbeid og mestring, noe som igjen bidrar til økt selvtillitt og tro på egne evner. Brukerne kan få bedret økonomi og økt arbeidserfaring. Pro Sentret er for mange en arena for sosial omgang og et "fristed" fra stigma og hemmelighold. Et slikt arbeidstilbud vil forhåpentligvis bidra til å øke det sosiale samholdet. Tiltaket vil kunne heve den enkeltes opplevde livskvalitet og motivere for ytterligere endringsprosesser. Tiltaket vil ha både en habiliterende og rehabiliterende effekt. Utvikling av en identitet ut over "brukerrollen" og "hore" vil kunne være et resultat for deltakerne. Målene er av kvalitativ karakter.

Om antall deltakere og måloppnåelse

Alle brukere av Pro Sentrets lavterskeltilbud ble i utgangspunktet regnet som potensielle deltakere i prosjektet. Vi anslo at Bikuben ville ha plass til 10 deltakere per dag, og at disse ville være i arbeid 2–4 timer 3 dager i uka. I desember 2012 hadde prosjektet 21 registrerte deltagere. Det er i hovedsak 8 til 10 kvinner som møter opp hver gang. De andre møter opp mer sporadisk.

Det er ikke registrert noen nye deltagere dette året. Det har tatt tid å rekruttere til prosjektet. Selv om vi aktivt har informert de andre kvinnetiltakene i Oslo, har det bydd på problemer å rekruttere nye deltagere. Kvinnene må i første rekke gjøre seg opp en mening om innsatsen er verdt 200 kroner. De synes det høres lite ut, helt til de begynner å regne, plusser på skatten, trekker fra ventetid som de ellers måtte ha regnet med. Så må de tørre – *kan jeg virkelig jobbe? Kommer jeg til å få det til?* Så må de skaffe skattekort. Denne prosessen tar for enkelte uker eller måneder. Bikuben måtte begrense antall deltakere til 8-10 per dag, og har måttet avvise deltagere ved flere anledninger. Utvelgelsen skjer ved loddtrekning blant de fremmøtte.

Det er hovedsakelig mangel på oppdrag som har vært årsaken de gangene vi har måttet avlyse arbeidet utenom ferietiden. Mange av deltagerne ønsker seg daglig arbeid, men det viser seg dessverre at vi har for få oppdrag til å kunne fylle hele uken med arbeid. Derfor vil vi i 2013 kartlegge hver enkelt deltager og finne ut om det er noen som kan hjelpes videre ut i annet arbeid.

Konklusjon etter to og et halvt års drift

Prosjekt Bikuben treffer målgruppa godt, og deltagerne opplever at denne formen for arbeid kan utgjøre et alternativ til prostitusjon. Kvinnene får erfaringer som bidrar til positiv endring av deres selvoppfattelse og der i gjennom også endringer i deres møte med omverdenen. Prosjektets formelle rammer ekskluderer likevel noen.

Pro Sentret vurderer Bikuben som en suksess, men vi ser at utfordringen ligger i å ha nok oppdrag slik at vi kunne få mer kontinuitet i arbeidet.

Vi vil i 2013 måtte ta stilling til prosjektets fortsatte drift med tanke på de utfordringene vi har med å skaffe oppdrag.

Oppdrag til prosjektet

En utfordring for ethvert lavterskeltiltak er uforutsigbarheten. Vi vet aldri hvor mange deltagere som vil møte opp, og vi vet aldri hvilken forfatning de som kommer er i. Internt på Pro Sentret byr dette på lite vanskeligheter, men i dialogen med oppdragsgivere er det selvsagt en utfordring at vi aldri kan garantere for en leveringstid. Imidlertid har det vist seg at deler av deltagergruppen er betydelig mer stabile hva gjelder oppmøte og arbeidsevne enn vi hadde forventet. En utfordring for 2013 er derfor å gripe fatt i de gode erfaringene, og hjelpe de som vil forsøke seg videre over i mer forpliktende arbeidsforhold.

Bikuben har i 2012 hatt oppdrag fra ulike aktører, både kommersielle og offentlige. For eksterne oppdragsgivere har prosjektet fakturert kr 200,- per deltager per dag. Oppdragets omfang forsøkes estimert i forhold til hvor mange "dagsverk" den krever. Vi finner at samarbeidspartnere responderer godt på ideen om å betale honoraret til den enkelte kvinne. Prosjektet finansierer selv da skatt og arbeidsgiveravgift på beløpet.

Den største oppdragsgiveren for Bikuben er den anerkjente smykke- og klesdesigneren Cecilie Melli. Fordi Pro Sentret ønsker kontinuitet i arbeidsoppgaver til Bikuben har vi siden 2010 hatt en intensjonsavtale med Cecilie der tanken har vært at hun skal designe et eget smykke for Bikuben. Bikubens oppgave er å montere, klargjøre og pakke smykket for kommersielt salg. Dette ville gitt en kontinuitet i arbeidsoppgaver og en anledning til å markedsføre både Bikuben og designeren Cecilie Melli på en god måte.

Utviklingen av smykket har tatt lang tid, men er nå ferdig og smykket er klart for salg. Dette takket være at vi vinteren 2012 fikk en henvendelse fra TVNorge som skulle lage en programserie om frivillighet i Norge. De hadde hørt om Pro Sentrets arbeidsprosjekt Bikuben og ville gjerne filme der. Siden vi har mange flinke frivillige hos oss syntes vi dette var en god anledning til å få frem betydningen av frivillighet i Norge, og vi takket ja til å være med i programmet.

Nå skulle det vise seg at dette konseptet ikke dreide seg om frivillighet, men om norske millionærer som donerer penger til gode formål. Programmet "Den hemmelige millionæren" hadde premiere på TVNorge i september 2012. Bikuben fikk tildelt 150 000 kroner av millionæren Wenche Anker-Rasch fra Halden som deltok i programmet. Disse midlene muliggjorde realisering av en drøm Bikuben har hatt i mange år. Takket være Wenche og vår deltagelse i "Den hemmelige millionæren" er drømmen nå oppfylt.

Da Cecilie skulle lage dette spesielle smykket ville hun at de forskjellige komponentene skulle ha en symbolverdi som betyr noe for kvinner, uansett hvor man kommer fra eller hører hjemme. Hjertet for kjærlighet og trygghet, perlen for den juvelen man er som kvinne, fuglen for frihetsbehovet i oss og tigeren for kraften vi har, eller trenger i tøffe tider. Vi er alle veldig fornøyd med resultatet, og gleder oss over smykket som nå er i salg.

Cecilie Melli har i flere år støttet Bikubens arbeid og ved å kjøpe smykket kan flere hjelpe kvinnene til ordinært arbeid. Alt overskudd av salget går uavkortet tilbake til Bikuben. Smykkene skal selges i Cecilie Mellis butikk i Oslo og på nettet hos www.jewelbox.no. Smykket har fått navnet MelliBee og selges under mottoet: *"Kvinne hjelper kvinne"*

Ledelse, drift og markedsføring

I prosjektet er det en person som har hatt ansvar for både innhenting av oppdrag, lønnsadministrasjon og arbeidsledelse. Det har vist seg formålstjenlig at førstehåndskunnskap om deltagergruppas fungering ligger hos den personen som inngår avtaler med oppdragsgivere.

Siden starten har vi henvendt oss til offentlige, private og ideelle aktører i form av generelle informasjonsbrev, som senere er fulgt opp med telefonhenvendelser. Pro Sentrets hjemmeside og kommunens intranettsider har blitt brukt til å annonsere etter oppdrag. Vi benytter også sosiale medier, som Facebook og Twitter. En lansering av Bikuben og MelliBee-smykket sammen med en kjent designer håper vi vil ha en betydelig markedsføringseffekt, slik at fler blir oppmerksom på Bikuben og det igjen kan gi oss flere oppdrag.

Med utgangspunkt i dette avslutter vi med noen utsagn fra Bikubedeltagere:

"Dette er arbeidstrening på et nivå som passer meg".

"Det er fint at jeg kan komme på jobb uansett hvilken form jeg er i. Jeg kan komme hit selv om jeg ikke er på topp i humøret hver eneste dag".

"Jeg er mer positiv, gladere og mer våken etter at jeg begynte i Bikuben".

"Hadde det vært obligatorisk, eller forventet oppmøte hadde jeg aldri møtt opp så ofte som jeg gjør".

VOLD OG SÅRBARHET – OPPDRAG OG TILTAK

Oslo kommunes Handlingsplan mot prostitusjon 2011-2013

Handlingsplanens tiltak 3 A lyder slik:

"Voldsundersøkelse blant kvinner i prostitusjonen.

*Pro Sentrets undersøkelse fra 2007 foretas på nytt 2 år etter at loven om forbud mot kjøp av seksuelle tjenester trådte i kraft. Hensikten er å vurdere om kvinnene er mer voldsutsatte etter lovens ikrafttreden. **Frist:** 01.06.2012. **Ansvarlig:** Pro Sentret"*

Pro Sentrets rapport *Farlige forbindelser* ble lansert av sosialbyråd Anniken Hauglie den 22.06.12, og den kan lastes ned fra vår hjemmeside www.prosentret.no.

Pro Sentret gjennomførte denne undersøkelsen våren 2012 slik Handlingsplanen dikterte, men *Farlige forbindelser* innholder i tillegg noen upubliserte funn fra undersøkelsen som lå til grunn for *Fritt vilt* som ble gjennomført i 2007/2008. Videre gjengir *Farlige forbindelser* tilbakemeldingene Pro Sentret fikk fra intervjuer med ansatte i ulike hjelpetiltak vinteren 2010/11.

Farlige forbindelser bekrefter at kvinner i prostitusjon er en av de mest voldsutsatte og sårbare gruppene i samfunnet vårt. I undersøkelsen fra 2012 svarte 59 % av deltakerne at de hadde vært utsatt for vold i prostitusjonen de siste tre årene. Det tilsvarer 73 personer av et utvalg på 123. Det er ytterst sjeldent at man hører om en så hyppig frekvens av vold i en så liten populasjon. Pro Sentret finner resultatet nedslående og bekymringsfullt.

Oppdraget Pro Sentret ble gitt var utvetydig. Oslo kommune ønsket å sammenligne voldsutsattheten blant prostituerte kvinner før og etter sexkjøpsloven. Derfor stiller rapporten opp svarprosentene i den siste undersøkelsen opp mot de resultatene vi fikk i den første. I de avsluttende kommentarene, kap. 5.2. gir vi følgende forbehold:

"Dette datamaterialet gir ikke svar på hvorvidt den høye voldsforekomsten og sårbarheten kvinner i prostitusjon opplever skyldes kriminaliseringen av sexkjøp eller andre faktorer. Det vi med sikkerhet kan slå fast er at det ikke er færre kvinner i prostitusjon som svarer at de har blitt utsatt for vold etter innføringen av sexkjøpsloven, og at kvinner i prostitusjon er en gruppe som fortsatt er svært sårbare."

Prostitusjonsmarkedet influeres av svært mange faktorer, og det lar seg ikke gjøre å isolere ett enkelt reguleringstiltak – som å kriminalisere kjøp – som avgjørende for utviklingen. Fafo-forskerne Anne Brunowskis og May-Len Skilbrei redegjør for dette i en kommentar fra oktober 2012 (http://www.fafo.no/prostitution/ban_purchase.html).

Lanseringen av rapporten og resultatet ble begynnelsen på en politisk diskusjon rundt hvorvidt sexkjøpsloven fungerer eller ei. *Farlige forbindelser* fikk mye oppmerksomhet både av nasjonal og internasjonal presse. De ulike sidene i debatten fant argumenter fra tallmaterialet som tjente deres politiske standpunkt, alt etter som.

Få tok imidlertid i debatten til orde for at kvinnene i prostitusjon burde være gjenstand for et særlig vern, at en burde i verksette særskilte tiltak for å gjøre det enklere for dem å søke hjelp eller kontakte politiet når de utsettes for overgrep.

For Pro Sentret er det imidlertid nettopp dette fokuset som er viktig. Kvinnene i prostitusjonen er sårbare og utsatte, og det er vårt anliggende å la dokumentasjonen som foreligger få praktiske konsekvenser.

Politiet (Sætre og Grytdal 2011:24) definerer i sin rapport om voldtekt såkalte "sårbarhetsvoldtekter":

*"Sårbarhetsvoldtekter handler om overgrep overfor personer som lever et liv som medfører at man stilles i **særlige sårbare situasjoner**. Dette er ofre som er **alene og isolert** overfor **ustabile og/eller aggressive personer**. De sårbare **mangler sosiale nettverk, kompetanse** og har **få eller ingen former for sosial kapital** å spille på for å komme ut av situasjonen. Dette gjelder i særdeleshet for personer som lever innen tunge rusmiljøer, på prostitusjonsmarkedet og/eller psykiatriske institusjoner."*

Sårbarhetskriteriene er gyldige også i forhold til andre former for vold, trakassering og overgrep. Kvinner i prostitusjon er i en **særlig sårbar situasjon** blant annet fordi at deres inntjening av penger innebærer lite interaksjon med det øvrige samfunnet. "Arbeidsplassen" bidrar ikke til at man integreres og danner seg nettverk i samfunnet, men heller at man **er alene og isoleres** fra det. Samtidig preges miljøet av stadig utskifting av personer, noe som gjør at det er **vanskelig å danne seg et stabilt sosialt nettverk**.

Isolasjonen og det manglende nettverket forsterkes av at disse kvinnene på så mange måter er uønsket av samfunnet. De er uønsket fordi de er fristerinner som forfører, de er rusavhengige som koster samfunnet mye penger, de er (ulovlige) migranter fra andre kulturer eller de er personer som fører med seg kriminalitet. De forstyrrer oss i det offentlige rom og de lever et liv som ikke er forenlig med våre verdier. Selv er kvinnene fullstendig klar over at de er uønsket, noe som medfører skamfølelse og opplevelse av stigma. Dette gjør at de isolerer seg mer og trekker seg ytterligere unna det øvrige samfunnet.

I tillegg tiltrekker miljøet personer som synes å ønske å krenke kvinnene. De aller fleste menn som oppsøker kvinnene gjør det for å ha sex med dem, ikke for å være voldelige. Farlige forbindelser slår imidlertid fast at voldsutøveren i de aller fleste tilfellene er kunden og at volden de utsetter kvinnene for, ofte er grov. Dette må innebære at disse kvinnene tiltrekker seg **ustabile og/eller aggressive personer**, kanskje fordi personene vet at dette er sårbare kvinner med høy terskel for å be om hjelp og at risikoen for straffeforfølgelse er liten.

Mange kvinner i prostitusjon **mangler kompetanse**. Det være seg manglende kunnskap om norske lover og regler, lite innsikt i det norske samfunnets systemer, manglende kunnskap om rettigheter, dårlige språkkunnskaper og/eller lav integrering i det øvrige samfunnet.

Å ha **få former for sosial kapital** kan blant annet knyttes til kvinnes lave plassering på den sosiale rangstigen, lav utdanning, dårlig fysisk/psykisk helse, fravær av rettigheter knyttet til oppholdsstatus, og manglende kontakt med eller tillit til det eksisterende hjelpetilbudet og rettsapparatet.

Kun 15 % av deltakerne i undersøkelsen fra 2012 svarte at de hadde fått hjelp fra Pro Sentret etter at de hadde blitt utsatt for vold. I undersøkelsen fra 2007/08 svarte 33 % at de hadde fått hjelp fra Pro Sentret. At tallene har sunket med over 50 % er svært bekymringsfullt.

Årsaken til at færre kvinner ber Pro Sentret om hjelp etter at de har vært utsatt for vold, gir ikke undersøkelsen svar på, og Pro Sentret har heller ingen opplagte svar på at så få ber om hjelp. Mange av kvinnene i prostitusjonsmiljøet i Oslo oppsøker Pro Sentret hyppig for annen form for bistand og hjelp, og vi erfarer at flesteparten av kvinnene i miljøet har tillitt til oss som hjelpetiltak.

Da vi gjennomførte spørreundersøkelsen i 2012 opplevde vi at en del av brukerne av Pro Sentret, og særlig de nigerianske, svarte at de ikke ville svare på spørsmålene ettersom Pro Sentret uansett ikke kunne beskytte dem mot vold. Selv om det stemmer at Pro Sentret ikke kan beskytte kvinnene fysisk mot vold, er det alvorlig at kvinnene ikke ser et poeng i å fortelle Pro Sentret at de har vært utsatt for vold i ettertid.

Siden 2008 har Pro Sentret tilbudt brukerne sine gratis juridisk førstehjelp, finansiert av prosjektmidler fra Justis- og beredskapsdepartementet. I praksis innebærer dette at vi har to ulike advokater med god kjennskap til prostitusjonsfeltet som bytter på å gi drop-in konsultasjoner i Pro Sentrets lokaler en gang i uken. I gjennomgang av hvor mange av disse konsultasjonene som handlet om vold i prostitusjon ser vi at det dreide seg om to av 27 saker i 2008, tre av 71 saker i 2009, fire av 41 saker i 2010 og fire av 52 saker i 2011. For 2012 ser vi en økning; ni av 63 saker er voldsrelaterte.

Helseavdelingen på Pro Sentret erfarer også en økning i antall personer som rapporterer om vold. I 2011 registrerte de 14 tilfeller av vold og/eller voldtekt. I 2012 har 33 kvinner henvendt seg til vår helseavdeling etter å ha vært utsatt for vold. Det er hele ti tilfeller av voldtekt, 16 oppgir å ha blitt banket opp/slått, det er åtte tilfeller av henholdsvis knivstikking, biting og skolding med varmt vann og to frihetsberøvelser. I flere av sakene har kvinnene opplevd mer enn en form for vold. Tre av kvinnene har blitt knivstukket så alvorlig at de har måttet få øyeblikkelig medisinsk hjelp på sykehus. Åtte av de tretti-tre har vært på sykehus/legevakt før de kom til oss. I kun fem av sakene vet Pro Sentret med sikkerhet at saken er anmeldt, men politiet skal være kjent med ytterligere seks av forholdene ved at de har blitt tilkalt til åstedet eller fått anonymisert rapport. I åtte av sakene vet vi ikke hvorvidt de har blitt anmeldt eller ikke. Hele 15 kvinner sier at de ikke vil eller tør anmelde.

At flere har oppsøkt Pro Sentret og rapportert om vold det siste året er gledelig i den forstand at kvinnene ber om og får hjelp. Samtidig er det bekymringsfullt at volden de rapporterer om er så grov. På tross av at vi ser en tendens til at flere har vært åpne og søkt hjelp hos Pro Sentret i 2012, viser undersøkelsen at altfor få av våre brukere gjør det. Dette tyder på at Pro Sentret bør bli enda flinkere til å sette vold på dagsordenen.

I undersøkelsen stilte vi følgende spørsmål: "Hvilke tiltak kan Pro Sentret sette i gang for at du kan beskytte deg bedre mot vold/trusler/trakassering?". 90 % av kvinnene som deltok i undersøkelsen svarte på spørsmålet.

Et svar som var gjennomgående blant store deler av respondentene var at vi måtte være mer tilstede i miljøene, ha oppsøkende arbeid oftere, dele ut voldsalarmer og

pepperspray og gi informasjon/advarsler om voldelige kunder. Noen ønsket også at Pro Sentret skulle etablere samtalegrupper hvor det var fokus på voldsforebygging, grenser og selvforsvar.

På denne bakgrunn søkte Pro Sentret og fikk innvilget fra Justis- og beredskapsdepartementet midler til et prosjekt, der målet er å forebygge vold mot kvinner i prostitusjon gjennom å heve bevisstheten hos den enkelte kvinne, øke evnen til mestring i truende situasjoner og tilføre kvinnene kunnskap om rettigheter, hjelpetiltak og voldsproblematikk.

Regjeringens handlingsplan mot voldtekt 2012-2014

Ovennevnte prosjekt har fått plass som Tiltak 7 i denne handlingsplanen og lyder:

"Forebygge vold mot kvinner i prostitusjon

Det skal i verksettes et prosjekt i regi av Pro Sentret for å forebygge vold, herunder voldtekt, mot kvinner i prostitusjon gjennom å heve bevisstheten hos den enkelte kvinne, øke evnen til mestring i truende situasjoner, og tilføre kvinnene kunnskap om rettigheter, hjelpetiltak og voldsproblematikk".

Prosjektet har to hovedbestanddeler; drop-in kurs, og utarbeidelse og distribusjon av informasjonsmateriell.

I samarbeid med Oslo Krisesenter arrangerte vi høsten 2012 drop-in kurs om vold i prostitusjon og vold i nære relasjoner. Fokuset var på kunnskap om vold, praktiske tips og råd om hvordan en kan forsvare seg i truende situasjoner og informasjon om hjelpetilbud. Invitasjon og informasjon om kurset ble sendt ut til lavterskeltilbudene i Velferdsetaten og til Kirkens Bymisjon sine tiltak 24sju, Møtestedet og Nadheim samt til Maritakafeen. I tillegg ble det arbeidet aktivt med å rekruttere til kurset i vårt eget lavterskeltilbud, Varmestua. En trengte ikke melde seg på i forkant, og deltakelse var gratis. For ikke å heve terskelen for deltakelse valgte vi ordet *temakveld* fremfor ordet *kurs* i markedsføringen.

TEMAKVELDER I PRO SENTRETS LOKALER HADDE FØLGENDE PROGRAM HØSTEN 2012:

Hva er vold?

Vold og kjærlighet

Vold i prostitusjon

Vanlige reaksjoner på vold

Bearbeiding av vold

Grensesetting

Rettigheter og hjelpeapparat

Selvforsvarsteknikker og sikkerhet

Temakveldene fikk form av psykoedukative, åpne samtalegrupper. Innledere om kveldens tema og samtaleledere var en ansatt fra Krisesentret i Oslo og en ansatt fra Pro Sentret. Begge med bred erfaring fra gruppevirksomhet. Hvor mange deltakere som var med varierte, men det var aldri over fem per kveld. Mange av kvinnene i gateprostitusjonsmiljøet er i en vanskelig livssituasjon der planlegging og det å følge opp avtaler kan være utfordrende. Kvinner som hadde vist interesse for et gitt tema kunne - trass et sterkt ønske om å delta - falle fra når dagen kom, mens andre som tilfeldigvis var innom Pro Sentret den aktuelle kvelden ble med. Slik ble sammensetningen av gruppa ny fra uke til uke. De langt fleste i vår brukerguppe har opplevd vold. Gjennom kurset møtte de andre med tilsvarende erfaringer, de fikk anledning til å snakke med andre om hva de har opplevd, de fikk mer kunnskap om hva som er normale reaksjoner på vold og hvordan en kan bearbeide og leve videre med opplevelsen. Å få begreper som beskriver det en har opplevd, gjør bearbeidingen mindre vanskelig. At andre kan ha opplevd det samme som en selv bidrar til en legitimering av egne følelser, og en normalisering av følelsene som i sin tur kan minske opplevelse av skyld og skam. Det er et kjent fenomen at volds ofre

ofte kan føle skam og skyld. Kvinner med prostitusjonserfaring som opplever å bli utsatt for vold står i fare for å oppleve et dobbelt stigma. Deltakerne har gjennom samtaler økt bevissthet rundt egne grenser, og de har blitt presentert for verktøy som gjør det lettere å kommunisere egne grenser tydelig. De har fått kunnskap om rettigheter og informasjon om den hjelp – akutt og på lengre sikt – som finnes i Oslo.

I tillegg til det direkte arbeidet som har foregått i grupper, har vi registrert en sekundær effekt av temakveldene. Gjennom oppslag med invitasjonen og programmet i våre lokaler har temaet vold vært i fokus for mange samtaler i miljøet og i varmestua.

Samarbeidet med Oslo Krisesenter har vært givende. Deres spisskompetanse er uvurderlig. Til samlingen der selvforsvarsteknikker var tema, leide vi inn ekstern instruktør. Vi finner at denne modellen for styrking av bevissthetsnivå og bearbeiding av tidligere opplevelser for voldsutsatte personer med prostitusjonserfaring har stort potensial. Det er lagt opp til ytterlige to kursrekker i 2013, en skal gjennomføres på engelsk og en på norsk.

Arbeidet med voldsundersøkelsene og det voldsforebyggende kurset har gitt et ekstra fokus i personalgruppas arbeid med enkeltindivider, i miljøarbeidet og i den oppsøkende virksomheten. Det viser seg at når personalet uoppfordret adresserer vold som tema, slik som ved rekrutteringen til drop-in kursene, vil brukerne våre dele sine erfaringer med oss i større grad enn når vi ikke tar slike initiativ. Pro Sentrets ansatte kan informere om rettigheter, følge kvinnene videre til legevakt eller overgrepsmottak, tilby gratis helsehjelp og samtaler, sette kvinnene i kontakt med bistandsadvokat, bistå med å kontakte politi, hjelpe til med søknad om voldsskadeerstatning og være en støtte for kvinnene.

INFORMASJONSMATERIELL

I tillegg kan vi gi råd og veiledning om sikkerhet og forhåndsregler de bør ta for å unngå risikosituasjoner. Pro Sentret har, som den andre hoveddelen av det forebyggende prosjektet, i løpet av høsten 2012 utarbeidet materiell i form av såkalte spread-cards. Dette er brosjyrer som inneholder mye informasjon samtidig som de lar seg brette slik at de får plass i en lommebok. Brosjyrene foreligger på norsk, engelsk og i thailandsk versjon. Innholdet er utformet med bakgrunn i materiell sammenfattet fra ulike publikasjoner fra sexarbeiderorganisasjoner og hjelpetiltak i Europa og deretter tilpasset norske forhold og rammebetingelser. Vi har fått hjelp fra brukerne våre til å kvalitetssikre brosjyrene.

Den ene siden av brosjyren fokuserer på å gi tips og råd om hvordan en best kan unngå potensielt farlige situasjoner, hva en gjør dersom en kunde viser seg voldelig og hvordan en kan sikre viktige opplysninger til bruk i en eventuell anmeldelse. Den andre siden av brosjyren inneholder informasjon om hvilke rettigheter en har og hvor en kan få hjelp etter å ha blitt utsatt for vold. I tillegg gir vi råd om hvordan en best kan sikre at biologiske spor ikke ødelegges etter et overgrep. Brosjyrene vil bli distribuert primært gjennom vårt oppsøkende arbeid i gateprostitusjonsmiljøet og på innendørsmarkedet, men også i våre lokaler og via samarbeidspartnere.

VERN MOT VOLD

Pro Sentret rapporterer om utviklingstendenser i prostitusjonsmarkedet i tråd med vårt mandat som nasjonalt kompetansesenter. Som sosialt hjelpetiltak og sosialarbeidere har vi en yrkesetisk forpliktelse til å gi tilbakemelding til myndighetene i tilfeller der politiske beslutninger får uforutsette og/eller uønskede konsekvenser. Et uttalt mål fra myndighetenes side har vært å redusere prostitusjonsmarkedet som sådan og å avdekke kriminelle forhold som hallikvirksomhet og menneskehandel. Disse områdene, i tillegg til utlendingskontroll, har vært politiets prioriteringer de senere år. Ressursene og føringene politikerne har gitt hjelpetiltakene har i hovedsak dreid seg om å få kvinner og menn ut av prostitusjon.

Vårt budskap gjennom rapporten *Farlige forbindelser* er imidlertid at kvinner i prostitusjon fortsatt er svært sårbare for vold. De utsettes hyppig for kriminalitet i form av vold, trusler og trakassering. Rapporten viser at prostitusjonen har blitt mer individualisert og at færre oppgir at de oppsøker hjelpeapparatet etter at de har vært utsatt for vold. I tillegg opplever en del kvinner at de mangler rettsvern fordi deler av lovverket – som i utgangspunktet skal verne og beskytte kvinnene – også medfører at de ikke kontakter politi når de utsettes for kriminelle handlinger. De frykter at de kan miste leiligheten sin (operasjon Husløs) og/eller inntjeningsgrunnlaget sitt dersom de påkaller politiets oppmerksomhet. Kundene må nå "beskyttes" fra å bli bøtelagt, og hans rolle går fra å være "forretningspartner" til en alliert parallelt med at politiet går fra å være en alliert som kvinnene kan få beskyttelse fra til en part de selv må beskytte kundene mot.

Kvinner i prostitusjon påminnes kontinuerlig av omgivelsene om at de opptre uønsket. Det være seg gjennom politiets aksjoner, mediernes dekning av feltet eller også tilfeldig forbipasserende. Når de utsettes for vold tar de i mange tilfeller selv ansvaret. Skam og skyldfølelsen hindrer dem i å be om hjelp. Vår erfaring er at jo mer fokus vi som hjelpetiltak har på vold og voldsutsatthet, jo mer vil kvinnene dele sine erfaringer med oss og vi kommer bedre i posisjon til å bistå dem. Denne erkjennelsen tar vi alvorlig. Det påhviler hjelpeapparatet et stort ansvar i å legge til rette for at sårbare personer får den hjelp, støtte og eventuelle oppreisning de har krav på. Vi må derfor være tilstede for kvinner som selger sex på deres premisser; vi må være "her og nå".

Pro Sentret ønsker seg fokus på vern av ofre for vold snarere enn en politisk dragkamp eller omkamp om lovverket. Utfordringen for myndighetene er å gi politiet føringer som er tydelige: hvordan skal selgeren av seksuelle tjenester sin posisjon som "den svake" og den enkeltes rett til vern og beskyttelse stå i forhold til jakten på halliker og bakmenn? Er det lovgivers intensjon at den enkelte prostituertes rettigheter skal underordnes det store markedsreduksjonsprosjektet? Hvordan skal politi og rettsvesen kunne fremstå som troverdige allierte når individene utsettes for vold, når all politiets virksomhet tilsier at deres livssituasjon fra dag til dag ikke er det viktige?

FOREBYGGING, OPPLÆRING OG SAMARBEID

Som nasjonalt kompetansesenter er Pro Sentret gitt et mandat som blant annet innebærer at vi skal ha et forebyggende fokus i arbeidet. I året som gikk mener vi å ha lagt stor vekt på forebygging og vi har valgt å opprettholde et høyt aktivitetsnivå på disse områdene, trass lange perioder med redusert kapasitet.

Forebygging kan og bør skje på flere ulike nivåer. Økt kunnskaps- og bevissthetsnivå hos enkeltindivider og i hjelpeapparatet vil kunne forebygge prostitusjon og skadevirkninger av prostitusjon. Pro Sentrets mandat sier også at vi skal drive informasjons- og holdningsarbeid. Et utstrakt samarbeid med aktuelle aktører er avgjørende for å nå ut til flest mulig. I det følgende gir vi en kort oppsummering av aktivitetene i 2012.

Primær forebygging – i møte med den enkelte

I vårt arbeid med enkeltindivider vil et slikt fokus i de fleste tilfeller bestå i å forebygge skadevirkninger av prostitusjon. Vi arbeider systematisk med å forebygge seksuelt overførbare sykdommer, uønskede graviditeter og eventuelle skadevirkninger av rusmiddelbruk. Videre har vi i møtet med den enkelte som grunnleggende utgangspunkt en dyp respekt for individets selvbestemmelsesrett. Å være ”kaptein på egen skute”, ha selvrespekt og egenomsorg er avgjørende for å kunne ta kloke valg. Særlig når det gjelder vårt arbeid med å redusere sårbarheten for vold og overgrep i målgruppa, er dette svært viktig. Se i denne sammenheng også kapitlet om Pro Sentrets arbeid mot vold og sårbarhet i 2012.

Det forebyggende fokuset bringer vi også med oss i vårt oppsøkende arbeid i gateprostitusjonsmiljøet, på innendørsmarkedet og på Internett. Vi deler ut gratis kondomer og glidemiddel, vi gir råd og veiledning og vi vaksinerer mot hepatitt. Ved å tilby testing for smittsomme sykdommer og informasjon om sikker sex forebygges spredning i befolkningen og i risikogrupper.

I møte med unge mennesker legger vi inn en betydelig innsats for å forebygge at en prostitusjonskarriere får videreutvikle seg, i de tilfeller der gode alternativer finnes. Å bidra til at den enkelte er seg bevisst egne grenser og opparbeider redskaper til å formidle disse grensene tydelig, er en annen form for forebygging.

I kapitlet som omhandler prostitusjonsmarkedet og Pro Sentrets portefølje vil en kunne lese om hvor mange enkeltpersoner vi har nådd ut til i 2012. Det er også et eget kapittel om helsetilbudet ved Pro Sentret og prosjektet Pro Mann, der det forebyggende arbeidet beskrives ytterligere.

Sekundær forebygging – kompetanseheving og økt fokus i møte med risikoutsatte barn og unge

Pro Sentret arbeider imidlertid også forebyggende gjennom å gi opplæring til andre profesjonelle som møter barn og unge i sitt arbeid.

Helseetaten og Pro sentret i Oslo kommune har i oppdrag fra Byrådsavdelingen for eldre og sosiale tjenester (EST) utarbeidet et opplæringsprogram rettet mot ansatte i bydeler og etater som arbeider med barn og unge. Fokusområdet er risikoutsatte barn og unge med henblikk på seksuell utnyttning og prostitusjon. Opplæringen skulle gjennomføres som ett av flere tiltak i kommunens handlingsplan mot prostitusjon 2011-2013. Tiltaket lyder som følger:

*”Tiltak 4a: Opplæringsprogram i arbeid med risikoutsatte barn og unge
Det utarbeides et opplæringsprogram for ansatte i bydeler og etater som arbeider med barn og unge. Det foretas en oppsummering av bydelsplanene for risikoutsatte barn og unge med henblikk på seksuell utnyttning og prostitusjon, for å vurdere erfaringene på området. Programmet gjennomføres i planperioden.
Ansvarlig: Helse- og velferdsetaten og Pro Sentret”.*

I faglig sammenheng benyttes ofte begrepet ”salg/bytte av seksuelle handlinger” for å fange opp erfaringer som ligger i grenseoppgangene mellom det vi tenker på som ”vanlig” seksualitet preget av gjensidighet, og det vi tenker på som prostitusjon. Undersøkelser viser at hjelpeapparatet i liten grad forholder seg aktivt til ungdom i risiko for salg/bytte av seksuelle handlinger eller tjenester (Norli 2001).

Det er bekymringsfullt når andre undersøkelser viser at flertallet av ungdom som har solgt sex ikke har vært i kontakt med hjelpeapparatet (Pedersen og Hegna 2000). Undersøkelser viser også at helse- og sosialarbeidere synes at salg/bytte av seksuelle handlinger er et vanskelig tema å forholde seg til på mange ulike måter, også ut over at det er vanskelig å oppdage og tematisere. Dette kan ha sammenheng med at moral, myter, skam og tradisjonelle forestillinger om seksualitet gjør prostitusjon til et vanskelig håndterbart emne (Mühleisen 2005).

Å ha et eierforhold til egen kropp og seksualitet kan være avgjørende for unge mennesker for å kunne unngå uønsket seksuell oppmerksomhet og/eller seksuelle overgrep. Som voksne i kontakt med barn og unge med en utprøvende seksuell adferd, er helse- og sosialarbeidere i en unik posisjon til å tematisere og øke bevisstheten hos individene; hva vil jeg og hva vil jeg *ikke*? For å kunne kommunisere tydelige ”nei”, er det viktig å være seg bevisst sine ”ja!”. Seksualitet er et tema som den profesjonelle øver seg på å adressere.

En bredt sammensatt arbeidsgruppe utarbeidet en skisse for opplæringsprogrammet, og det ble gjennomført to pilotdager i mai i fjor. Tilbakemeldingene fra deltagerne var gode. Programmet ble derfor videreført ved to nye opplæringsdager i oktober 2012. EST ba om at temaet forebygging av såkalte festvoldtekter skulle implementeres i programmet. Vi engasjerte stiftelsen Sex og Samfunn til å innlede om dette temaet.

Programmet var sammensatt av ulike korte innledninger med disse overskriftene:

- Hva vet vi om ungdom i Norge som bytter eller selger seksuelle tjenester?
- Voldtekt, overgrep og ungdom.
- Alliansebygging og kontaktetablering med unge i utsatte situasjoner og deres familier
- Erfaring fra praktisk arbeid

Innleiderne var fra Pro Sentret, stiftelsen Sex og Samfunn, Ung Pro - Kirkens Bymisjon i Trondheim og RTVS/Barnehuset og har faglig bakgrunn respektivt som sosionom/sosiolog, sykepleier/sexologisk rådgiver, barnevernspedagog og psykologspesialist.

Invitasjon ble sendt til postmottak i alle bydeler, relevante etater samt direkte til styrerne ved aktuelle institusjoner. Den ble også sendt direkte til Uteseksjonen, Salto-koordinatorer og øvrige nettverkskontakter i Helseetaten.

Rundt **100** ansatte fra skolehelsetjeneste, ungdomstjeneste, utekontakter og feltarbeidere, barnevernsarbeidere, Uteseksjonen og Ungbo, legevakt og ulike rus- og oppfølgingsteam samt rådgivere på skoler og Salto-koordinatorer har deltatt på opplæringsprogrammet.

I evalueringssvar oppgir deltakerne å ha meget god nytte av dagene. De bekrefter i sine kommentarer at økt kunnskap om fenomenet unge som selger og bytter seksuelle tjenester vil styrke dem i møtet med unge mennesker, øke fokuset på seksualitet og egne grenser i dette arbeidet samt at begrepene blir tydeligere og tabuene forhåpentlig mindre hemmende.

Helseetaten og Pro Sentret har anbefalt at det gjennomføres to opplæringsdager også i 2013.

Forebygging gjennom kunnskap og bevisstgjøring

I 2006 lanserte Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) en treårig holdningskampanje "Stopp menneskehandel". Kampanjen var forankret i tiltak 3 i regjeringens daværende handlingsplan mot menneskehandel som gikk ut i 2009. Formålet med kampanjen var å begrense og forebygge kjøp av seksuelle tjenester med informasjonstiltak. Kampanjen ble koordinert av PR- og kommunikasjonsbyrået Gambit Hill & Knowlton og skulle ha unge menn mellom 18 og 40 år som målgruppe. Informasjonstiltakene skulle rette seg mot ulike segmenter i samfunnet, blant annet forsvaret, reiselivet, næringslivet, utelivet, taxinæringen og videregående skoler.

I 2007 fikk Pro Sentret ansvaret for satsingen mot videregående skoler på oppdrag fra departementet. Vi utformet et prosjekt som i første omgang rettet seg mot skoler i Oslo.

Høsten 2007 ble prosjektet lansert av daværende barne- og likestillingsminister, Karita Bekkemellem, gjennom en pressekonferanse på Elvebakken videregående skole.

Siden oppstart i 2007 har det pågått undervisning i Oslo. Våren 2008 ble det bestemt at kampanjen skulle utvides til Stavanger. I Stavanger fikk Kirkens Bymisjons prostitusjonstiltak, Albertine, ansvar for gjennomføring av undervisningen med opplæringsbistand fra Pro Sentret. I 2009 har prosjektet blitt utvidet til Tromsø, Bergen og Trondheim. I Tromsø har Pro Sentret stått for undervisningen alene, mens vi har undervist sammen med Røde Kors i Bergen og Ung Pro ved Kirkens Bymisjon i Trondheim.

Siden kampanjens oppstart i 2007 har det fra Pro Sentrets side blitt undervist i **141** klasser. Undervisningen varer i 2 x 45 minutter og foregår i faget etikk og religion samt politikk og menneskerettigheter. Målet med undervisningen er økt etisk refleksjon og bevissthet om prostitusjon, sexkjøp og menneskehandel.

I undervisningen vektlegger vi diskusjon mellom elevene i plenum og av og til grupper. Vi bruker mye tid på at de reflekterer høyt rundt temaene som tas opp og av og til ved bruk av ulike case. Etter undervisningen er ferdig får alle utdelt en mappe med faktaopplysninger om prostitusjon, en oversikt over lovverket i Norge og nyttige linker til steder på nettet de kan finne mer informasjon.

Pro Sentret ønsker å fortsette prosjektet med både undervisning og tekst- og filmkonkurranse på videregående skoler i 2013 og søker Justis- og beredskapsdepartementet om midler til det.

Samarbeid, nettverk og kompetanseheving

Prostitusjonsmarkedet er et marked i kontinuerlig endring, noe som krever tett kontakt mellom fagfolk og relaterte tiltak. Pro Sentret deltar i ulike samarbeidsnettverk lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Enkelte av disse nettverkene består utelukkende av tiltak og organisasjoner som arbeider med prostitusjonsfeltet, andre har sitt primære fokus på forebygging av hiv/aids eller kriminalitet, andre er rene interesseorganisasjoner eller samhandlingssenheter etablert av myndighetene.

Pro Sentret er for eksempel representert i KOM (Koordineringsenheten for menneskehandelssaker) og er en viktig leverandør av praktisk erfaring inn i det arbeidet. ROSA og krisesentrene er naturlige samarbeidspartnere i arbeidet med mennesker i behov av trygge oppholdssteder og i vårt arbeid med å forebygge vold. Vi er deltakere i SaLTo-sentrum sitt nettemøte. SaLTo er samarbeidsmodellen til Oslo kommune og Oslo politidistrikt for å forebygge kriminalitet og rusmisbruk blant barn og unge, eller *Sammen lager vi et trygt Oslo*. Pro Sentret er representert i dette nettverket sammen med andre aktører som arbeider oppsøkende i gata i Oslo. Disse gir hverandre oppdateringer om barn og unge i gatemiljøet.

Som det fremgår i kapitlet om prosjektet Pro Mann i denne årsrapporten samarbeider Pro Sentret blant annet tett med Prostituertes Interesseorganisasjon (PION), Landsforeningen for lesbiske og homofile (LLH), Skeiv ungdom og andre interessegrupper som er relevante for forebyggende aktivitet i miljøer for samkjønnet sex. Pro Sentret sitter også i arrangementskomiteen for verdens aidsdag i Norge. PION er en viktig samarbeidspartner også i andre spørsmål, og vi har løpende kontakt med deres representanter.

NORSK PROSTITUSJONSNETTVERK

samles årlig og består av ulike hjelpetiltak, organisasjoner, interessegrupper og etater som alle har prostitusjonsfeltet som sitt virkeområde. I 2012 var nettverket samlet til møte i Bergen 20. og 21. september. Programmet innholdt følgende innledninger:

Dag 1

- "Menneskehandel – gjør vi jobben vår?" ROSA-prosjektet
 - "Nye tiltak" – presentasjon av Klosterhagen og Svanegruppen
 - "Utvikling i hjelpetiltakene" Synnøve Økland Jahnsen
 - "Utviklingen etter lovendringen i 2009" ved brukerrådet på Nadheim
- Byvandring med prostitusjonsfokus.

Dag 2

- "Foreløpige funn: de reelle effektene av lovgivningen" Anne Brunowskis/Fafo
 - "Presentasjon av rapporten Farlige forbindelser" Liv Jessen/Pro Sentret
 - "Skam og skamfølelsens uttrykk – noen refleksjoner" Marte Bygstad-Langlo
- Paneldebatt.

NORDISK NETTVERK

på prostitusjonsfeltet samler helse- og sosialfaglige tiltak og organisasjoner, sexarbeidere og forskere. Pro Sentret arrangerte nettverkssamlingen i form av en konferanse i Oslo 31.5. og 1.6. på Røde Kors konferansesenter i Oslo. Justisminister Grete Faremo åpnet konferansen. Hovedtemaet var sosiale innsatser i ulike former og hvordan de preges av lovverk og reguleringstiltak. Konferansespråket var engelsk. Programmet besto av følgende:

Dag 1

Researcher May-Len Skilbrei, FAFO Oslo: "How can we understand the Relationship between the Criminal Justice Approach and Social Work?"

Anthropologist Jeanett Bjønness: "Between emotional Politics and biased Practices in Denmark" Prostitution Policies, Social Work and Women selling Sexual Services.

Criminologist Sarah Warpe: "There is no such thing as a Support Service" Experiences from Norwegian Women involved with Drug and Prostitution

Founder of Rose Alliance and Project Manager of HIV-Sweden
Pye Jacobsson: "EXIT – from what, why and how?"

Consultant Mogens Holm Sørensen, Socialstyrelsen København: "Leaving Prostitution"

Laura Agustin – The naked Anthropologist: "Why do I call it the Rescue Industry?"

Dag 2

Manager of Nadheim, Olav Lægdene and ROSA, Maya Brenna Nielsen:
"Advantages and Disadvantages with the Law prohibiting the Purchase of Sexual Services"

Astrid Renland, Administrator PION og Susanne Møller, SIO Danmark:
"Possibilities and Limitations in organizing of Sex Workers "

Workshops:

"Multicultural Health Work for Sex Workers", "Empowerment – getting to yes"

"Outreach on the Internet", "The Connection between Trafficking and Migration?"

Workshop in Thai for Thai "og til slutt: Responses from the work shops.

Referat fra nettverkskonferansen er tilgjengelig i sin helhet på Pro Sentrets hjemmeside, www.prosentret.no.

INTERNASJONALT SAMARBEID 2012

Pro Sentret tok i 2011 initiativ overfor våre europeiske kontakter med det formål å søke midler gjennom EUs program Daphne III til et samarbeidsprosjekt.

I januar 2012 hadde vi et partnerskapsmøte med tre potensielle samarbeidspartnere i Wien. Disse var Pro Vest fra Vejle i Danmark, LEFÔ fra Wien i Østerrike og Armistead Project fra Liverpool i England. Utgangspunktet og idéen bak var en felles erfaring med at selgere av seksuelle tjenester er særlig utsatte for vold, både fra kunder og i nære relasjoner. Videre at selgere av seksuelle tjenester forflytter seg hyppig fra land til land i Europa og at sårbarheten øker når de mangler språkkunnskaper, kunnskap om lokal lovgivning og rettigheter som ofre for vold eller overgrep i det aktuelle landet.

Reise og opphold for representantene ble dekket av såkornsmidler innvilget fra Internasjonalt kontor i Oslo kommune.

Partene ble enige om å søke midler til et prosjekt som skulle ha følgende mål:

- Å øke bevisstheten til selgere av seksuelle tjenester på vold og risiko samt rettigheter for voldsofre i de fire landene.
- Å øke bevisstheten hos myndighetene rundt hvordan reguleringstiltak og lovverk har konsekvenser for sårbarheten i vår målgruppe.
- Å utforske bruken av sosiale medier som en kanal for nå migrerende selgere av seksuelle tjenester med informasjon og oppsøkende virksomhet, for å styrke dem og der i gjennom forebygge vold mot målgruppa.

Partnerne skulle i etterkant av møtet utarbeide detaljerte prosjektbeskrivelser for tiltak i eget land, såkalte "workstreams", og Pro Sentret skulle ha rollen som koordinator og ansvarlig søker overfor Daphne III. Imidlertid viste det seg at det var for liten tid mellom møtet der det potensielle partnerskapet ble inngått og søknadsfristen for programmet. Representantene fra de ulike landene var avhengig av å få prosjektet godkjent og forankret hos sine respektive ledere, og dette viste seg betydelig mer tidkrevende for enkelte av våre samarbeidspartnere enn vi kunne ha forutsett. Søknaden til EU ble på denne bakgrunn skrinlagt. Pro Sentret realiserte dog deler av våre målsettinger, se kapitlet om vårt arbeid mot vold i 2012. Vi deler materialet vi utarbeider med Pro Vest i Danmark og har fortsatt tett kontakt med dem.

Pro Sentret har et mangeårig etablert samarbeid med ulike NGO'er i nordområdene. Gjennom Helse- og omsorgsdepartementet og Barents helseprogram har vår russiske samarbeidspartner Stellit, som er lokalisert i St. Petersburg, søkt midler gjennom programmet Vera II og Pro Sentret er partner. Stellit vil etablere en nettside med informasjon til ulike instanser som kan komme i kontakt med barn som er utsatt for menneskehandel i Russland. Videre ønsker de å designe og gjennomføre opplæring med fokus på å forebygge sexkjøp og menneskehandel etter modell av Pro Sentrets prosjekt i videregående skoler, som er presentert ovenfor.

STUDENTER, HOSPITANTER OG UNDERVISNING

Vi har også i 2012 hatt høyskolestudenter som skal bli politi, sykepleiere og sosionomer i praksis på Pro Sentret. I tillegg har vi hatt hospiteringsbesøk fra ulike fagmiljøer, undervist på høyskoler og for forskjellige faggrupper. Vi har kontinuerlig gitt informasjon om vårt felt til medier, beslutningsmyndigheter og andre som har tatt kontakt med oss.

Pro Sentret er:

Pro Sentret ble opprettet i 1983 som Oslo kommunes hjelpetilbud for kvinner og menn med prostitusjonserfaring. I 1993 ble Pro Sentret utnevnt til et nasjonalt kompetansesenter. Vi har totalt 24 ansatte og en del frivillige arbeidere samt studenter og praktikanter.

Hjelpetilbudet vårt tilpasses fortløpende de behov brukergruppa har og består blant annet av:

- drop-in helsetilbud med lege og sykepleiere
- varmestua: drop-in lavterskeltilbud med fokus på omsorg og motivasjon
- oppsøkende arbeid i prostitusjonsmiljøene
- individuell oppfølging: råd, veiledning og bistand
- prosjekt- og gruppearbeid.

Som kompetansesenter jobber vi med landsdekkende kunnskapsformidling og veiledning på disse områdene:

- prostitusjon som fenomen
 - årsaker og skadevirkninger til prostitusjon
 - gode helse- og sosialfaglige arbeidsmetoder overfor personer med prostitusjonserfaring
- Vi skal ha et forebyggende fokus, ha et likestillingsperspektiv og følge med på utviklingen i Norge og internasjonalt.

Vi skal også:

- gi veiledning på forespørsel fra ansatte i hjelpeapparatet
- ta i mot henvendelser fra personer med prostitusjonserfaring
- bistå universiteter, høyskoler og grunnutdanninger med materiell og undervisning
- ta imot studenter og hospitanter
- initiere forskning
- utarbeide dokumentasjon
- drive informasjons- og holdningsarbeid.

Mer informasjon om vårt tilbud til personer med prostitusjonserfaring og Pro Sentrets arbeid, se www.prosentret.no.

Pro Sentret tror at:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd. (Fra menneskerettighetserklæringen)

Pro Sentret mener at alt arbeid i forhold til prostitusjon må baseres på menneskerettigheter. Prostitusjon er ikke en egenskap ved noen mennesker, men en handling.

Prostitusjon som fenomen består av to parter, en kjøper og en selger av seksuelle tjenester. Vi ønsker oss et samfunn der ingen mennesker opplever prostitusjon som eneste alternativ. Pro Sentret arbeider sammen med enkeltindivider i solidaritet og med respekt for deres valg i den livssituasjon de befinner seg.

Pro Sentret ønsker å erstatte myter og fordommer om prostitusjon med innsikt og kunnskap. Vi ønsker at samfunnet ikke stigmatiserer, men viser solidaritet med kvinner og menn som selger sex.

Samfunnet bør ha en betydelig forebyggende innsats mot prostitusjon og tilby hjelp til dem som vil ha alternativer.

Kvinner og menn i prostitusjon må delta som likeverdige partnere i prosesser som handler om dem og deres liv.

Pro Sentret har som mål å tilby bistand og støtte til den enkelte for at hun eller han skal kunne kjenne sine rettigheter og plikter, ta best mulig vare på sin selvrespekt og helse slik at vedkommende gis mulighet til å få kontroll over eget liv og realisere sitt potensial.

Pro Sentret
OSLO KOMMUNE

Storgata 11 / N-0155 Oslo / Norway
Tlf. +47 23 10 02 00 / Telefaks: +47 22 41 05 44
E-mail: prosentret@vel.oslo.kommune.no
www.prosentret.no